

Ljudska PRAVICA

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVljena 6. OKTOBRA
1954 — MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 16-DNEVNIK IN
TEDNIK. OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
— OD 1. JUNJA 1953 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI S »BORBO«

PARISKI DIPLOMATSKI TEDEN

Razdor na Zahodu in naraščajoči vpliv ZDA v Atlantski zvezi

Kako bodo obnovili »zahodno enotnost«? — Očitki zaradi »prepočasnega oboroževanja« Zahodne Nemčije

Paris, 10. dec. (Tanjug). Po-
spešena oborožitev Nemčije je
bila poglavito vprašanje na da-
našnji prvi seji zunanjih mini-
strov sedmih dežel, članic Zahodnoevropske zveze. S to sejo
se je začel v Parizu diplomatski
teden za obnovo zahodne enot-
nosti, kompromitirane z anglo-
francoskim napadom na Egipt.

Do sobote bodo v Parizu tri
mednarodne konference. Vzpo-
redno s prvo so se začeli tu tudi
prvi privatni stiki med sedem-
najstimi zunanjimi ministri za-
hodnih dežel. Posebno pozornost
je zbudil sestanek Selwyna
Lloyda in ameriškega zunanjega
ministra Dullesa, ker se ameriški
državni sekretar ni hotel isto-
časno sestati tudi s francoskim
zunanjim ministrom Pineaujem.
Kljub temu je Guy Mollet danes
ponovno objavil, da bi bilo
treba sestaneke predsednikov vlad

treh zahodnih držav »čimprej
organizirati ter na njem odstrani-
ti sedanje razlike v mnenjih«.
V ameriških krogih pa poudar-
jajo, da takšni sestanki ne pride-
jo v poštev, dokler ne bo od-
stranjeno nezaupanje, ki ga je
povzročila sedanja kriza. Dulles
bo baje jutri na zasedanju Sve-
ta ministrov Atlantske zveze
opozoril na posledice razdora, ki
so ga povzročile enostranske ak-
cije Pariza in Londona na Bliz-
njem vzhodu.

Tudi današnja prva seja Zahodnoevropske zveze je potekla
v znamenju razcepjenosti in na-
sprotij med včlanjenimi deželami.
Delegata Italije in Nemčije
sta obdvojila Veliko Britanijo in
Francijo, da sta zavirali ureditev
sueškega vprašanja, ker sta upo-
rabili silo. Pineau se je branil,
češ da do takšnega »preokreta
dogodkov ne bi bilo prišlo, ko bi

bile vse zahodne dežele na kon-
ferencah v Londonu podprle an-
glo-francoski načrt o internacio-
nalizaciji Sueškega prekopa». Rekel je, da so trenja med zahodnimi državami ohrabril Egipt, da se je uprl, in da je tako prišlo do znanih dogodkov. Angleški predstavnik pa je v odgovor na kritiko načel vprašanje nemške oborožitve in poudaril, da se ta večja znatno počasneje, kakor je bilo dogovorjeno pred letom dni. Vztrajal je na tem, naj bi Nemčija še nadalje pomagala vzdrževati angleške, francoske in ameriške čete na nemškem ozemlju, dokler nemška vojska ne bo organizirana tako, da bo lahko »brnila določene pozicije«. O tem vprašanju se je razvila zelo ostra razprava in delegati Beneluxa so opozorili na to, da še ni v celoti proučen sistem kontrole nad nemško oborožitvijo.

Cilj sestanka Zahodnoevropske zveze, katere vojaške enote so vključene v oborožene sile Atlantske zveze, je bil pravzaprav, da bi razčistile teren za skupni nastop sedmih zahodnoevropskih dežel na jutrišnjem zasedanju Sveta ministrov Atlantske zveze. Glavna misel ob skli-
canju te konference je bila okrepitev anglo-francoskih pozicij. Že prva seja pa je pokazala, da ta cilj, vsaj za zdaj, še zmerom ni dosegljiv.

Danes je bilo v Parizu še vedno neuradnih stikov posameznih ministrov. Dulles je imel daljša razgovora z ministroma Turčije in Grčije. Bili so baje v zvezi z novim anglo-ameriškim načrtom o kompromisni ureditvi ciprškega vprašanja.

Mnogo govorijo na zasebnih sestankih zahodnih ministrov tudi o letnem poročilu sekretariata Atlantske zveze, ki odkrito priznava sedanjo krizo zahodnega bloka. Zato je ameriška delegacija v središču pozornosti, ker imajo ZDA razen vpliva na večino včlanjenih dežel na razpolago tudi znatna finančna sredstva za pomoč evropskim partnerjem.

V BRITANSKEM GORNJEM DOMU

Štiri točke za zaključek »poraznega umika« iz Egipta

(OD NAŠEGA POSEBNEGA DOPISNIKA)

London, 10. dec. — Nadaljnji razvoj »sueškega položaja« se suče ta teden okrog teh štirih vprašanj: 1. Gornja zbornica bo jutri in v sredo razpravljala o dogodkih na Bliznjem vzhodu. 2. V Parizu bo zasedel Svet ministrov Atlantske zveze. 3. Anthony Eden naj bi jutri zvečer sporočil »nekaj važnega«. 4. Zadnji kontingent britanskih čet naj bi se umaknil iz Port Salda do sobote.

Razprava o Bliznjem vzhodu v Domu lordov je pomembna zgolj zato, ker bo ob začetku razprave govoril lord Salisbury. Tega člana konservativne vlade, sicer odkritosrčnega prijatelja in svetovalca ministrskega predsednika Edena, smatrajo tu za sivo eminenco, ki ga spravljajo v zvezo z najvažnejšimi sklepi in ukrepi v zunanji politiki. Vtem ko so te dni na široko ugibali o morebitnih naslednikih Anthonyja Edena, je neki stari lord z vzdihom pripomnil: »Skoda, da v tej plebejski dobi lord Salisbury ne more postati ministrski predsednik. Če ne bi bil lord, bi bil zanesljivo izvoljen.« Sodijo, da bo predvsem govoril o tem, da je treba tesneje sodelovati z ZDA.

Vsekakor bo glavna skrb britanske delegacije na sestanku ministrov Atlantske zveze posvečena bodočemu sodelovanju med ZDA in Veliko Britanijo. Koliko je bilo Angležem do tega, da bi čimbolj na široko obnovili prekinjeno sodelovanje, je videti tudi iz tega, da so na razgovore o spravi poslali zunanjega ministra Selwyna Lloyda, finančnega ministra Harolda Macmillana in ministra za vojsko Anthonyja Heada. Bodrilna znamenja o dobi volji in naklonjenosti so povečala optimizem v Londonu, toda ne tolikanj, da bi naloge, ki jih čakajo, vzeli prelahkotno. Angležem je jasno, da je Washington »pripravljen odpustiti« — da pa še ni odpuštil.

Kaj bo »važnega« sporočil« str Anthony Eden jutri »med cocktailom« na vrtu Golden Eye na Jamaici, za sedaj samo ugibajo. Večina tujakšnjih opazovalcev meni, da bo pojasnil svoj načrt za neposredno bodočnost in da bo potrdil svoj sklep, da bo zfrzoval prevzel breme državnih skrbi na svoje okrepjene in od sonca ožgane rame. Zelo malo jih je, ki mislijo na možnost, da bi str Anthony jutri napovedal svojo ostavko, čeprav tudi te možnosti ne izključujejo popolnoma. V vsakem primeru je za navadne smrtnike — konservativce važno, da čimprej, zvedo, pri čem so: ali naj pridejo v petek, ko se bo Eden vrnil na londonsko letališče, da sprejmejo rešnika iz kaosa in nemirne agonije ali naj sploh ne pridejo.

Naposled so objavili — seveda neuradno — da se bo do sobote umaknil še zadnji britanski vojak iz Egipta. Vest je drobna in skrita, toda tisti, katerih sinovi, možje itd. so še vedno v Port Saidu, jo bodo v listih gotovo našli. Z evakuacijo poslednjega kontingenta iz Egipta bo končala agonija »poraznega umika« za ene, za druge pa agonija strahu za svoje najbližje. Najsrečnejši člani ekspedicijskega korpusa se bodo do božiča vrnili domov. Manj srečne bodo premestili na Ciper, kjer bodo znova obdani s sovražstvom, nezaupanjem in prizadevanjem prebivalstva, da bi se čimprej umaknili še od ondot.

K. Timotijević

Čemu Izraelci pustošijo po Sinajskem polotoku tudi po ustavitvi sovražnosti?

Kairo, 10. dec. (Tanjug). Diplomatski krogi izražajo čedalje večjo zaskrbljenost spriču počasnega umika izraelskih čet in sistematičnega rušenja prometnih zvez in drugih naprav, potrebnih varnostnim silam OZN, da bi lahko pravočasno in uspešno izpolnile svojo nalogo. Posebno skrb so zbudila poročila, po katerih so Izraelci začeli namerno rušiti te naprave še potem, ko je bila že odrejena ustavitve sovražnosti in umik iz Egipta. V Kairo prihajajo tudi vesti o tem, da se izraelske sile pripravljajo, da bi demontirale ali uničile, kolikor tega niso že storile, razen cest,

železniških prog, brzojavnih napeljav itd. tudi petrolejske izvire in instalacije na južnem Sinaju ob obali Rdečega morja. To sistematično uničevanje naprav na egiptskem ozemlju, pa tudi zločine nad arabskim prebivalstvom v Gazi, označujejo v Kairu za grobo izzivanje OZN in velikanske večine sveta ter kršenje najosnovnejših človeških pravic in mednarodnih obveznosti. Tujakšnji krogi se sprašujejo, ali je posledni namen takega uničevanja, ki je po tujakšnjem mnenju povezano z naklepi Velike Britanije in Francije, pripraviti kakršnokoli akcijo proti Siriji ali

Jordaniji. V Kairu menijo, da je nujno potrebno omogočiti silam OZN, da bi pravočasno izpolnile svojo nalogo. Sodijo, da je treba dati jugoslovanskemu odredu nemudoma na razpolago vsa sredstva, da bo lahko napredoval in popravil prometne zveze. Zatrjujejo, da je glede tega že dosežen sporazum med generalom Burnsonom in egiptsko vlado, ki bo neutegoma začela skrbeti za obnavljanje prometnih zvez na Sinaju, predvsem pa ceste od Kantare do Gaze, ki je po Burnsonovem mnenju najvažnejša. Nesmiselno bi bilo, ko bi mednarodne sile krenile na demarkacijsko črto tako, da bi napravile ovinek prek srednjega Sinaja, ker bi to onemogočilo nadzorstvo nad umikom.

Vtem ko napredujejo jugoslovanske enote in druge sile OZN proti demarkacijski črti, sodijo opazovalci, da bi bilo zelo važno, da bi imelo poveljstvo OZN natančnejši vpogled v gibanje sil na Sinaju. Poveljstvo OZN proučuje možnost, da bi pri tem sodelovali tudi helikopteri in izvidniška letala, ki bi prinašali natančne podatke o akcijah izraelskih sil na egiptskem ozemlju, kar bi jih prisililo k hitrejšemu umiku in bi olajšalo premike sil OZN.

Egiptski časniki posvečajo pozornost težavam, ki jih mora premagovati jugoslovanski odred pri svojem napredovanju skozi Sinajsko puščavo, ter hkrati poročajo tudi o obisku generala Burnsa na jugoslovanskih položajih. Obisk je Burnsu omogočil, da se je osebno seznanil s težavami ter uvidel nujnost, da je treba takoj popraviti prometne zveze.

V Generalni skupščini OZN

Nadaljnja razprava o dogodkih na Madžarskem

New York, 10. dec. (AFP). Generalna skupščina OZN je danes popoldne nadaljevala razpravo o madžarskem vprašanju. Razpravljajo o njem na podlagi osnutka resolucije 16 dežel, ki obsoja SZ zaradi kršitve madžarske neodvisnosti in zahteva razgovore o umiku sovjetskih čet iz Madžarske pod nadzorstvom opazovalcev OZN. Danes so govorili delegati Avstrije, Belgije, Italije in ZDA, ki so podprli resolucijo 16 dežel. Ameriški delegat Lodge je med drugim dejal, da SZ in Madžarska nista upoštevali resolucije Generalne skupščine in da je zdaj potrebno, da začne Skupščina akcijo, »da bi tako svet zvedel za našo obsodbo«. Resolucijo so podprli tudi irski, perujski, avstral-

Prvi egiptski plan

Kairo, 10. dec. (Tanjug). V začetku prihodnjega leta bo bržkone objavljen prvi petletni plan o gospodarskem razvoju Egipta. Ta plan podrobno sestavlja posebna komisija za planiranje.

Poročajo, da bo slonel plan predvsem na načelu, da more samo industrijski razvoj zagotoviti zadovoljiv splošni gospodarski razvoj, povečati narodni dohodek in zvišati življenjsko raven prebivalstva.

Včeraj mir a danes stavka?

Budimpešta, 10. dec. Ob štirih popoldne je bilo v madžarskem glavnem mestu mirno. Na ulicah je bilo kot običajno. V središču mesta vozijo tramvaji in avtobusi. Opaziti ni bilo nobenih posebnih policijskih ukrepov. Stevilo sovjetskih tankov ni večje kot običajno.

To poročilo agencije AFP, ki so ga, kot je v njem rečeno, poslali »po ovinkih«, ker so normalne telefonske zveze z zunanjim svetom prekinjene, je tudi povedalo, da so ljudje zvedeli za razglas o naglih sodiških in drugih ukrepih vlade samo po radiu, ker v Budimpešti v ponedeljek zjutraj časniki ne izidejo.

Poročilo tudi pravi, da se bo splošna stavka bržkone pričela jutri.

V Beogradu se že nekaj dni mudijo skupina gospodarskih strokovnjakov iz Poljske, ki proučujejo našo družbeno ureditev in delavsko upravljanje v gospodarstvu

Revolucionarni delavski sveti na Madžarskem izven zakona

Kako Kadarjeva vlada razlaga in utemeljuje svoje ukrepe proti delavcem

Budimpešta, 10. dec. Centralni delavski svet je v noči na nedeljo objavil vsem delavcem poziv, naj opolnoči začno 48-urno splošno stavko v vsej deželi. Izvzeti so bili le delavci, zaposleni v elektrarnah, gasilci ter zdravniško in bolniško osebje. Stavko so napovedali v protest proti aretaciji nekaterih članov Sveta. Včeraj zjutraj pa so policijske sile v Budimpešti obkolile poslopje Centralnega delavskega sveta in nekatere tovarne. Odlejel so prekinjene vse telefonske in brzojavne zveze s tujno.

Danes je budimpeštanski radio poročal, da je sklenila vlada dne 11. decembra ob 18. uri upostaviti po vsej deželi nagla sodišča za dejanja proti javni varnosti, vsi tisti, ki bodo povzročili škodo, obratov in drugih objektov kot tudi za nedovoljeno posedovanje orožja, streliva in razstreliva. Ljudje, ki dotlej orožja ne bodo izročili oblastem, bodo postavljeni pred ta nagla sodišča. Prav tako pa tudi vsi tisti, ki vedo za take, ki imajo orožje, a jih nočejo pri-

javiti oblastem. Obravnave bodo pred vojaškimi sodniki, vlada pa lahko določi za to tudi druga sodišča. Dalje morajo vsa industrijska podjetja, zavodi, obrati in ustanove, v katerih so oborožene delavske straže in industrijska milica, do 12. decembra ob 20. uri prijaviti oblastem vse orožje, strelivo in razstrelivo, ki ga imajo. Voditelji in člani delavskih straž in delavske milice, ki tega ne bodo storili, pridejo pred naglo sodišče.

V vrsti izrednih ukrepov je tudi ta, da je bil budimpeštanski Centralni delavski svet razpuščen in sleherni njegovo nadaljnje delovanje prepovedano. Enaka usoda je doletela tudi pokrajinske, županijske, okrajne in mestne delavske svete. Delo teh svetov je moralo prenehati takoj za nedoločen čas.

V posebni izjavi o teh izrednih ukrepih vlada trdi, da si »protirevolucionarne tolpe na Madžarskem prizadevajo, da bi izkoristile delavske organizacije za svoje mračne cilje, da so bili delavski sveti ustanovljeni v nasprotju z zakonom in opozorili vlade ter da jih tudi ta ni priznala. Dalje je rečeno, da se je vlada na prošnjo članov budimpeštanskega delavskega sveta z njimi nekajkrat pogajala o pomoči, ki jo ta svet lahko nudi delavskim svetom v podjetjih. »Praksa pa je pokazala, da okrajni in pokrajinski delavski sveti niso pomagali svetom v podjetjih.« Dalje izjavlja vlada, da je Centralni budimpeštanski delavski svet izdal doslej štiri okrožnice in da v nobeni ni bilo besedice o dejanskih nalogah delavskih svetov v podjetjih, marveč da je svet posvečal poglavito skrb politiki ter da si prisvajajo delavski sveti v okrajih in v župnijah »nekakšno višjo nadzorovalno oblast«. Izjava prav tako govori o tem, da so se »Centralni delavski svet v Budimpešti vtihotapili tudi nekateri protirevolucionarni elementi, da je večina članov Centralnega sveta na nedavni »ilegalni vsedržavni skupščini v Budimpešti ščuvala

delavce k prelivanju krvi, k stavki in oboroženim provokacijam.

Vlada pravi dalje, da se »protirevolucionarne skupine na Madžarskem vzlic vsem dosedanjim porazom niso odpovedale svojim nizkotnim in podlim ciljem« in da »skušajo, ne da bi sploh upoštevali in se brigale za hotenje delovnega ljudstva, da bi v deželi obnovili red, mir in normalno delo, začeti nove boje, širijo lažne in vznemirljive vesti ter pozivajo delavce k stavki in jim prepričujejo, da bi hodili na delo. Vlada pravi, da je prišlo v Budimpešti in drugod celo do oboroženih provokacij. »Te provokacije so bile možne samo zato, ker imajo prebivalci nezakonito pri sebi še vedno mnogo orožja in streliva«. Zato je vlada »odločno ukrepala in upostavila naglo sodišče«. Na koncu izjave še poudarja, da so jo k temu »prisilile koristi države in ljudstva«.

Po njenem mnenju bi bilo treba »iz vrst članov in strokovnjakov budimpeštanskega Centralnega sveta izvoliti pripravljalni odbor, ki bi pripravil osnutke uredb o proizvajalnih ter industrijskih zborskih in svetih. Ko bi delavske organizacije proučile te osnutke, bi jih moral odbor predložiti vladi v odobritev«.

Odbor najzvestejših

Budimpešta, 10. dec. Radio Kossuth je ob 11. uri objavil: Madžarska revolucionarna delavsko-kmečka vlada je na predlog sindikatov imela za potrebno, da za napredek demokratizacije vrhovnega vodstva industrije omogoči proizvajalcem, da se neposredno vključijo v gospodarsko vodstvo in v razpravo o državnem planu. Zato bo vlada izdala takšne zakone, ki bodo v skladu z madžarskimi razmerami omogočili delavcem, da uveljavijo svoje pravice.

Delavsko-kmečka revolucionarna vlada je sklenila ustanoviti širši odbor, ki bodo v njem sodelovali sindikalni funkcionarji in demokraciji najbolj zvesti člani delavskih svetov.

POZIVI PO RADIU

Budimpešta, 10. dec. Radio Pečuj je dopoldne oddajal razglas, v katerem poziva komuniste in organizirane delavce na boj proti kontrarevoluciji, ki »šču- vajo k stavki, oboroženim akcijam, demonstracijam, ki bi radi, da bi spet tekla madžarska kri in ki hočejo pahnti deželo v gospodarski propad.« Samo komunisti in organizirani delavci, je rečeno v proglasu, »lahko zdaj obnovijo red. Brezpogojno začnite braniti osnovne koristi našega naroda. Strnite svoje vrste, da bi onemogočili nadaljnje zločine neodgovornih elementov in protirevolucionarnih tolp.«

Radio Kossuth je popoldne objavil poziv sekretariata Vsedržavnega sveta sindikatov, ki prav tako govori o hujskačih in protirevolucionarnih elementih ter o njihovem prizadevanju, da bi s pomočjo iz tujine dosegli

svoje cilje. Stavka zdaj ni potrebna, marveč je potrebno z intenzivnim naporom in z delom premagati vse težave in zagotoviti red in mir. »Stavka je močno orožje delavskega razreda. Ne dovolimo, da bi to orožje izkoristil sovražnik proti življenjskim interesom delavskega razreda.«

VREMENSKA NAPOVED

za torek, 11. decembra

Delno oblačno, po kotlinah megla. Na Primorskem pretežno oblačno. Jutranje temperature med -3 in -7, na Primorskem okoli 4, najvišje dneвне med 4 in 8, na Primorskem do 10 stopinj C.

Stanje vremena: Področje visokega zračnega pritiska nad južno Evropo počasi slabi. Atlantske frontalne motnje se v valovih pomikajo ob robu obširne Islandske depresije prek britanskega otočja proti vzhodu.

Snežne razmere: Komna 115 cm, Pokljuka 60 cm, Ribniška koča 60 cm.

Za devet odstotkov je narasla industrijska proizvodnja

v primerjavi z lanskim letom

Beograd, 10. dec. (Tanjug). V desetih mesecih letošnjega leta je narasla naša industrijska proizvodnja v primerjavi z lanskim letom za 9 %, in sicer v BiH za 18 %, v Srbiji in Makedoniji za 12 %, v Sloveniji za 6 %, na Hrvaškem in v Črni gori pa za 4 %. Proizvodnja električne energije je narasla za 15 % in je znašala 4.053.120.000 kWh proti 3.538.430.000 kWh lani. Proizvodnja premoga je bila za 1.320.000 ton večja od lanske. Vse kaže, da bo v zadnjih dveh mesecih še znatno večja. Črna metalurgija je dala v desetih mesecih za 13 %, barvna pa za 12 % več izdelkov kakor lani. Surovega železa so izdelale naše tovarne 10.728 ton, jekla pa kakih 7000 ton več kakor lani. Pač pa je bila proizvodnja železniških tirnic in delno kovanih izdelkov precej manjša od lanske. Najbolj je narasla proizvodnja v kemijski industriji. Razen amonijskega nitrata so izdelale

naše tovarne vseh drugih izdelkov mnogo več kakor lani. Najbolj se je povečala proizvodnja žveplene kisline in kalcinirane sode. Umetnih gnojil so izdelale naše tovarne v desetih mesecih 220.098 ton, lani pa 177.560. Znatno se je povečala proizvodnja koles, ki so jih izdelale naše tovarne 55.960, lani pa 37.030. Radijskih aparatov so izdelale letos 99.460, lani pa 65.210, svinčnih kablov letos 4550 ton, lani pa 1270 itd.

Na proizvodnji teh panog je znatno vplivalo znižanje investicij in drugi ukrepi o omejitvah v gospodarstvu. To se je pokazalo med drugim v zmanjšanju proizvodnje strojev in naprav za gradbeništvo, ki je bila letos skoraj za polovico manjša od lanske. Najbolj je narasla proizvodnja in predelava papirja, v primerjavi z lanko za 41 %. Močno je narasla tudi proizvodnja v grafični in tobačni industriji ter v industriji gume.

Bodoča organizacija našega elektro gospodarstva

V svojem ekspoziciji pred Zvezno ljudsko skupščino je podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović govoril tudi o organizaciji elektro gospodarstva. Vse je priprav-

ljeno, je dejal, da se v prihodnjem letu organizira enotna elektrogospodarska skupnost in uvede enoten sistem tarif za električno energijo, kar je važen korak k uvedbi enotnih pogojev za uporabo električne energije. Po sodobnih načelih postavljen sistem tarif bo važen regulator ekonomične uporabe električne energije.

Upravni odbor Skupnosti jugoslovanskega elektro gospodarstva je kmalu zatem na svojem zasedanju 4. in 5. t. m. v Beogradu razpravljalo o osnutku nove uredbе o elektrogospodarskih podjetjih in skupnostih. Ta naj nadomesti sedanjo uredbo, ki je nekoliko zastarela, predvsem kar se tiče enotne dispetcherske službe, enotne organizacije in pa določanja cen električne energije. Z dispetchersko službo za vso državo bo upostavljena enotnost jugoslovanskega elektro gospodarstva.

Osnutek nove uredbe predvideva samostojna elektrogospodarska podjetja, združena v republiških skupnostih, medtem ko bo zvezna Skupnost jugoslovanskega elektro gospodarstva po tem osnutku koordinirala delo republiških skupnosti, skrbela za sistematično elektrifikacijo države in obračunavala izmenjavo energije med republikami. Republiške skupnosti, ki so bile ustanovljene leta 1952, so se izkazale kot uspešna organizacijska oblika za povezavo podjetij, za ekonomično obratovanje hidroelektrarn na eni in termoelektrarn na drugi strani ter za vodenje smotrne politike elektrifikacije na terenu. Razen tega ta oblika še najbolj ustreza naši stvarnosti, ker se ne more primerjati niti s trustom po vzorcu Zahoda, niti z birokratsko obliko generalne direkcije po vzhodnem vzorcu, marveč predstavlja skupnost samostojnih elektrogospodarskih podjetij.

Upravni odbor Skupnosti jugoslovanskega elektro gospodarstva je osnutek uredbe soglasno odobril, med drugim tudi zaradi tega, ker omogoča — kolikor je to v elektro gospodarstvu izvedljivo — poglobitev delavskega samoupravljanja v tej gospodarski panogi.

Plenum Zveze arhivskih delavcev

Predčerašnjim in včeraj je bil v Beogradu plenum uprave Zveze društev arhivskih delavcev Jugoslavije, na katerem so posebno pozornost posvetili vprašanju objavljanja arhivskega gradiva. Sklenili so, da bo Zveza v sodelovanju z Zvezo zgodovinskih društev, akademijami, znanstvenimi inštituti in fakultetami določila splošna pravila in načela za objavljanje arhivskega gradiva. Dali so tudi pobudo za to, da bi natančno popisali gradivo o NOB, ki je razmetano po raznih muzejih in arhivih.

Zvišan znesek dinarskih bankovcev za prenos čez mejo

Državni sekretariat za finance je izdal odredbo o iznašanju in vnašanju dinarjev v potniškem prometu z inozemstvom, v katero je znesek dinarskih bankovcev, ki jih domači in tuji potniki lahko iznesejo iz države ali vnesejo v državo, zviša od sedanjih 1500 na 3000 din, kar pa velja le za bankovce po 100 din in manj. Nova odredba velja od 13. t. m.

Domači potniki, ki potujejo iz Jugoslavije, morajo priložiti in izročiti carinarici vse dinarske bankovce, ki jih nosijo s seboj, kolikor presegajo gorajši znesek ali če imajo večje bankovce (po 500 ali 1000 din); pri povratku v 60 dneh pa jih lahko na temelju doblijenega potrdila spet dvignejo. Po tem roku izplača depozitane bankovce glavna centralna Narodna banka v Beogradu. Če pa se domači potniki vratajo in vnašajo dinarske bankovce v državo v večjem znesku kakor 3000 din ali če vnašajo večje bankovce (po 500 oziroma 1000 din), se jim ti bankovci odvzamejo.

Lastniki dvoletniške knjižice ali obmejne izkaznice dnevno iznesejo ali vnesejo 300 din, če s posebnimi predpisi ni drugače določeno. Za domače in tuje potnike, ki pri vstopu v državo ali izstopu iz države ne priložijo dinarskih bankovcev, pa veljajo posledice zakona o ureditvi plačilnega prometa z inozemstvom.

Tudi tuji potniki morajo pri vstopu v Jugoslavijo priložiti in oddati bankovce čez dovoljeni znesek ali večje bankovce, ki jih na temelju potrdila spet dobe, če zapustijo državo v 60 dneh, po tem roku pa jih glavna centralna Narodna banka na zahtevo pošlje na njihov naslov v inozemstvo. Ko inozemski potniki zapustijo državo, morajo prav tako priložiti in predati presežek bankovcev nad 3000 din ali večje bankovce. Glavna centralna Narodna banka jim na dokumentarno zahtevo lahko odobri transfer, če pa predpisi niti niso dovolili za transfer, lahko navedejo izplačilo tretjim osebam v državi.

Nadalje odloča odredba, da člani posadke domačih in tujih ladij ne smejo iznašati ali vnašati dinarskih bankovcev, ki sem jim sicer odvzamejo. V obmejnem prometu (dvoletniškem prometu ali malem obmejnem prometu) lahko

Indonezijska vladna delegacija v Zagrebu

Indonezijska vladna delegacija, ki se je v Beogradu razgovarjala o sklenitvi trgovskega sporazuma z našo deželo, je bila včeraj v Zagrebu, kjer je obiskala dve največji industrijski podjetji — »Rade Končar« in »Prvomajskac«.

Svetozar Vukmanović sprejel delegacijo poljskih ekonomistov

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Svetozar Vukmanović je sprejel včeraj člane delegacije poljskih ekonomistov, ki se že nekaj dni mudijo v Beogradu. Razgovarjal se je z njimi eno uro o različnih vprašanih našega gospodarstva. Člani delegacije bodo danes v skupinah odpotovali v Zagreb, na Reko in v Ljubljano.

V organizacijah SZDLJ in ZKJ proučujejo Kardeljev govor

Pred nekaj dnevi so ljudski poslanci v Zvezni ljudski skupščini toplo pozdravili in pazljivo poslušali referat podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Edvarda Kardelja o političnih vidikih našega nadaljnjega socialističnega razvoja. Tudi naša javnost je prav tako z velikim zanimanjem sprejela njegov govor. Lahko rečemo, da je govor tovariša Kardelja v Zvezni ljudski skupščini glavni predmet razgovorov v delovnih kolektivih in v političnih, družbenih in gospodarskih organizacijah. Zaradi njegove važnosti in aktualnosti glede na razpravo o temeljnih družbenega plana za 1957. leto in o naši gospodarski politiki nasploh imajo te dni številne osnovne organizacije ZKJ in SZDLJ, sindikatov in LM sestanke, na katerih podrobno obravnavajo govor Edvarda Kardelja.

Seja upravnega odbora Zvezne gradbene zbornice

V Beogradu bo danes seja Zvezne gradbene zbornice. Na njej bodo razpravljali o programu za pospeševanje gradbeništva v prihodnjem letu ter analizirali gradbeno proizvodnjo in gospodarske pogoje za poslovanje podjetij. Upravni odbor je o tem programu razpravljaj tudi včeraj.

Konferenca predstavnikov študentov pravnih fakultet

Včeraj je v Skoplju končala delo peta letna medfakultetna konferenca študentov naših pravnih fakultet. Trajala je tri dni, na njej pa so razpravljali o dvehletnih izkušnjah v družbenem upravljanju na pravnih fakultetah. Na podlagi referatov in razprav so ugotovili, da so organi družbenega upravljanja na teh fakultetah kljub začetnim napakam upravičili svoj obstoj.

ZAKOVANE CENE

Ze večkrat je bilo poudarjeno, da se cene kmetijskih pridelkov in sploh živil kaj hitro dvignejo, kadar popraševanje presega ponudbo, trdovratno pa vztrajajo na doseženi ravni, kadar se razmerje obrne.

V mistih imamo ceno mesa in mesnih izdelkov. Ko so lani jeseni cene prašičev v Vojvodini zaradi pomanjkanja krme, predvsem koruze, narasle na 205 do 215 din za kilogram žive teže, je vsa mesarska stroka hitela dvigati cene mesa in mesnih izdelkov. V Sloveniji se je takrat cena mesnih prašičev sicer gibala okrog 180 din, vendar so mesarska podjetja raje kupovala pretirano drage pitane prašiče v Vojvodini, ker so po sprostitvi cene lahko pri masti masno zasluzila. Navzlic temu pa so podražila tudi meso in mesne izdelke, češ da morajo prašiče v Vojvodini tako drago plačevati in jih še mnogo stane prevoz.

Letos so med letom cene živine spet popustile. Ze dolgo tudi ni pritožb zaradi preplačevanja živine, kajti ponudba je čedalje večja in cene živine so vsak mesec nižje. V septembru in oktobru, se pravi pred novo sezono pitanih prašičev, se je cena teh prašičev v Vojvodini še gibala od 180 do 190 dinarjev. Prejšnji mesec pa je začela naglo popuščati in je združila navzdol za pitane svinje na 140 do 160 din, za nedopitane pa celo na 120 do 130 din. Kmetje so namreč začeli prodajati tudi nedopitane prašiče, ker se jim jih pri sedanjih nizkih odkupnih cenah ne izplača nadalje pitiati.

Vse to pa gre skoraj neopaženo mimo našega potrošnika, ki mora nadalje drago plačevati svinjsko meso in mesne izdelke. Le redka podjetja so v zadnjem času znižala ceno svinjskega mesa za 10 do 20 dinarjev in se cene še vedno z malimi izjemami drži na višini 300 din za kilogram, le v Murski Soboti, Ptuj in Novem mestu je nižja.

Najbolj trdovratno pa se drže cene mesnih izdelkov, ki so ostale na višini kakor pred dobrim letom, ko so stali prašiči v Vojvodini 205 do 215 din za kilogram žive teže in so podjetja cene zvišala, sklicujoč se na te odkupne cene. Naš potrošnik ima vtis, kak-

kor da bi bile cene mesnih izdelkov zakovane. Zadržane mesce je popustila tudi cena goveje živine, kar je sicer običajni pojav v jeseni, ko kmetje odprodajo živino, ki je ne mislijo prehraniti čez zimo. Vendar je ta pojav prišel letos mnogo močneje do veljave. Cena govejega mesa pa se trdo drži v Ljubljani okoli 250 din in le meso slabše živine prodajajo ceneje (včeraj so v eni mesnici na trgu znižali za to malo ceno od 200 na 180 din).

Nekaj podobnega opažamo pri siru. Zaradi povečane proizvodnje mleka izdelujejo zdaj mlekarnice več sira, ki ga pa čedalje težje prodajajo. V Bohinjski Bistrici imajo neprodanega 12.000 kg sira, od katerega je po mnenju inšpektorata v Kranju še 60 odstotkov sumljivega glede kakovosti. Podobno je v nekaterih drugih mlekarnah in strnarnah na Gorenjskem in na Dolenjskem.

Potrošnik se vprašuje, zakaj se o pravem času ne odločijo znižati ceno. Mar se mora vsako leto ponavljati ista pesem, da gre do v nič tisoči kilogramov pokvarjenega sira. Pravijo, da je nastal zastoj v prodaji sira, dejansko pa je letos potrošnja sira večja, vendar gre v promet le dobro blago, ki ni predrago. Primitivna ljudomerska sirarnica, ki izdeluje zdaj najboljše ementalce v Sloveniji in ga prodajajo tudi v Beograd, Zagreb in Split, ima svojo proizvodnjo po zmerni ceni prodano že za prihodnje leto. Sir je pač treba prodati brž ko dozori in ne čakati z znižanjem cene, ko se je sir že začel kvartiti. Precej krivde ima tudi naša nadrobna trgovina, ki hoče pravi siru pretirano zaslužiti. Najboljši ementalci sir kupuje iz tujnadrobna trgovina po 430 do 450 din, v Ljubljani pa so ta sir do včeraj prodajali v delikatesnih trgovinah po 580 din, se pravi s pribitkom skoraj 30 odstotkov zdej pa so ceno znižali na 520 din. Enak sir prodajajo v prodajalnah Ljubljanskih mlekarn tudi dolgo po 500 din, bohinjske skupine pa ga na drobno prodajajo v svoji trgovini po 480 din. Če bi bila cena v nadrobni prodaji nižja, bi se tudi potrošnja sira občutneje povečala, kar bi imel potrošnik, enako pa tudi skupnost, ker se ne bi sir kvartil in ne bi propadal.

SKUPŠČINA ZVEZE OBRJNIH ZBORNIC

Strokovna izobrazba kadrov

in drugi problemi, ki zadevajo obrtna podjetja

Beograd, 10. dec. (Tanjug). Na letni skupščini Zveze obrtnih zbornic, ki je bila včeraj v Beogradu, so govorili največ o strokovni izobrazbi kadrov v obrti. Sklenili so, da bodo čimprej sestavili program za zboljšanje izpitov kvalificiranih in visokokvalificiranih obrtniških kadrov.

Načeli so tudi vprašanje uporabe tuje delovne sile v privatnih obrtniških podjetjih. Sklenili so, da je treba zagotoviti družbeno kontrolo nad dohodki privatnih obrtnih podjetij in omogočiti delavcem v njih delež od presežka dela, ki ga sami dosežejo, ne da bi pri tem posegali v pravice lastnika podjetja glede lastnine nad proizvodnimi sredstvi. Glede plačnega sistema so sklenili, da bo Zveza predlagala ustrezne spremembe, ki bi zagotovile povezavo med individualno gospodarsko koristjo vsakega delavca in sadovi njegovega dela.

Sprejeli so predlog, da bi bilo treba v zveznem družbenem planu za leto 1957 predvideti, da bi sredstva investicijskih skladov občin, ki se nabirajo od plačil privatnih obrtniških organizacij, uporabljali izključno za investicije za pospeševanje obrti.

JUGOSLOVANSKA LOTERIJA

Poročilo o žrebamju srečk 108. kola

Srečke, ki se končujejo s spodaj označenimi številkami	so zadesle dobiček dinarjev
00	600.—
0730	20.000.—
38150	40.000.—
11350	60.000.—
24720	80.000.—
78440	80.000.—
384780	100.000.—
470990	100.000.—
451	2.000.—
9121	10.000.—
91011	40.000.—
204871	100.000.—
622	4.000.—
6102	10.000.—
13722	60.000.—
15452	80.000.—
192582	100.000.—
133	6.000.—
55183	40.000.—
39253	60.000.—
278783	100.000.—
269543	100.000.—
4	200.—
64	600.—
794	2.200.—
614	4.200.—
2844	20.200.—
43864	40.600.—
99744	40.200.—
18514	40.200.—
58614	64.200.—
329174	100.200.—
092884	200.200.—
5	200.—
6785	10.200.—
5515	20.200.—
54565	40.200.—
79125	40.200.—
194785	100.200.—
245535	100.200.—
330415	100.200.—
368815	100.200.—
126	8.000.—
2636	10.000.—
01696	40.000.—
505746	100.000.—
518726	100.000.—
570496	600.000.—
319276	800.000.—
459036	1.000.000.—
827	2.000.—
51977	40.000.—
051887	100.000.—
08	400.—
264378	100.000.—
360768	100.000.—
69	1.800.—
349	2.000.—
079	2.000.—
8139	10.000.—
42899	60.000.—
46299	80.000.—
83609	80.000.—
396289	101.800.—
396599	100.000.—
195079	402.000.—

Glavna premija 1.000.000 din na številko 459036 je prodana v Ljubljani, po 100.000 v Ljubljani in Mariboru, po 80.000 dve v Ljubljani, po 60.000 v Ljubljani, Celju, Kočevju, Brezicah, Trbovljah in v Murski Soboti.

Tragične posledice stalinske ere

TOMO BREJC

Bolečih misli, ki vrtajo v možganih, se ni moglo iznebiti, pa če se človek še tako trudi. Tragedija delovnih ljudi Madžarske — poleg že dognanih — poraja na stotine novih vprašanj, ki trmasto terjajo pojasnila in odgovore, iz katerih bo prav tako prepričevalno in ofenzivno izbijala resnica in samo resnica.

Zlato se v ognju čisti... All bodo res delovni ljudje sleherne dežele morali skozi ogenj in kri, da bi se končno tudi sami očistili in pripravili za pravičnejše in duhovno bogatejše človeško življenje? Ali je končno vendarle res, da prave svobode ni mogoče dobiti v dar, temveč si jo je treba priboriti? Ali ne delamo iste napake, kot jo je delal Stalin, ko je iz velikih daljav takšno samozavestno ocenjeval politični položaj v tujih deželah, če tudi mi iz dalje obravnavamo tragedijo brez primere, ko je vendar jasno, da je prave vzroke za njo mogoče odkriti, vsestransko osvetliti in proučiti samo na mestu samem.

Toda, saj imamo verodostojne ljudi, njihova poročila, ki so uničevalni bes, morijo in kaos na Madžarskem sami doživljali. Ta

veleposestnikov tudi ni več. AVH je bil organ Rakoszyjeve klike, po njenih ukazih je gonil uklopnjene delavce iz tovarn v zapore in se končno spričo železne logike takega razvoja znašel tudi sam nad to »partijo« — nad ljudstvom že davno prej, — postal oblast za sebe, država v državi. Vlada po radiu poziva delavce na delo, AVH strelja na nje z avtomatičnim orožjem vseh mogočih kalibrov na njihovi poti v tovarno. Ali ni jasno, da je spričo takega stanja morala nastati strahotna zmeda in skoraj nepopravljiva moralna škoda tudi v vrstah samega delavskega razreda?

Napredna oblast delavskega razreda, ki se v boju s tradicijskim starijim življenjem v zavesti ljudskih množic šele utrjuje in poglablja, mora biti prav zato, ker je nova — občutljiva do svojih lastnih napak in pomanjkljivosti, in kar je najvažnejše — biti mora z množicami delovnih ljudi najožje povezana.

V popolnem nasprotju s tem pravilnim stališčem imamo priložnost povsod konstatirati odtrganost ljudi s stalinsko menta-

Verižna trgovina in plačni sklad v trgovini

Odredba o prometu, ki se ne šteje v osnovo za plačni sklad

Način oblikovanja plačnega sklada v odstotku doseženega prometa navaja našo trgovino, zlasti trgovino na debelo, da si skuša ustvariti večji promet tudi z medsebojno prodajo, tako da gre blago skozi vrsto podjetij, preden pride od proizvajalca do potrošnika. Zato določa uredba o delitvi celotnega dohodka, da se promet, dosežen z verižno trgovino, ne šteje v osnovo, od katere se računa odstotek za plačni sklad. Uredba o trgovanju pa določa v 64. in 65. členu, da sme grosistično podjetje po pravilu prodajati le trgovini na drobno in samo blago, ki ga nabavi od proizvajalca oziroma od uvoznega trgovskega podjetja. Izjemno pa sme v upravičenih primerih prodajati drugim grosistom tudi blago, ki ni nabavljeno od proizvajalca ali uvoznika, toda le po nabavni ceni. Prav tako lahko trgovina na drobno prodaja blago samo potrošniku, izjemno in v upravičenih primerih pa tudi drugi trgovini na drobno, vendar prav tako le po nabavni ceni. Vsaka druga

prodaja med grosisti in detaljisti se šteje za verižno trgovino. Državni sekretar za blagovni promet je zdaj izdal odredbo o tem, kaj se ne šteje v osnovo, od katere se računa odstotek za plačni sklad. Po tej odredbi se pri prometu, doseženem v letu 1956, ne šteje v osnovo za plačni sklad promet, dosežen z verižno trgovino v smislu čl. 64 in 65. uredbе o trgovanju. Od 1. januarja 1957 pa veljajo posebne odločbe te uredbе, ki pravi v glavnem naslednje:

V promet grosističnega podjetja, ki služi kot osnova za uporabo odstotka za plačni sklad, se ne šteje promet, ki ga grosistično podjetje doseže s prodajo drugemu grosističnemu podjetju. Izjemno se v osnovo šteje le promet, ki ga grosistično podjetje doseže s prodajo kmetijskih pridelkov drugemu grosističnemu podjetju, kadar v tem prometu sodelujeta le dve grosistični podjetji (pri tem se kmetijska druga štete kot gospodarska organizacija proizvajalcev), in pa promet, ki ga doseže specializirano grosistično podjetje s prodajo industrijskih izdelkov grosističnemu podjetju mešanega blaga. Na predlog republiške trgovinske zbornice pa določa republiški organ za blagovni promet, katere grosistična podjetja so specializirana v smislu te odredbe.

Pomorska nesreča pri Makarski

Split, 10. dec. (Tanjug). Blizu Makarske, pri Živogošću, sta danes trčili potniški ladij »Rečinec« in »Budvca«, ki vozita med Makarsko in Pločami. Pri nesreči je bilo nekaj potnikov laže ranjenih. Takoj po trčenju je »Budvca« nasedla na peščeno obalo pri Izrunu, da bi s tem preprečili nadaljnje vdiranje vode v notranjost ladje. Po večurnem delu ter s pomočjo »Rečince« je »Budvca« zaplula. Škoda na obeh ladjah znaša po sodbi komisije nad štiri milijone dinarjev. »Budvca« je na več mestih predrta, njena paluba je poškodovana, desni bok pa upognjen.

Zgrešena priložnost

Spet prihajajo iz Madžarske žalostne in tragične vesti. Zaradi prekinitve telefonskih zvez nimamo pred seboj tistih dogodkov, toda tisto malo, kar sporoča radio Budimpešta ob spremljavi zlovesnih valčkov in vrtočrat tisto njihuje, da siliti se enkrat tisto njihuje, urejanje, ki ne pelje k ureditvi. Ne zato, ker so dali stili znova tragico prednost, da bi dokazala svojo nesmiselnost, marveč zato, ker postaja bolj kot kdajkoli človek jasno, da niso povzeli nauka, ker za niso hoteli, da je poglavito vprašanje Madžarske v koreninno vprašanje političnega sistema. Slernernemo, ki je hotel videti, na glede na njegovo politično prepranje, je bilo izpocetka jasno, da so dogodki na Madžarskem kljub svoji tragici prinesli nekaj kv-

liteno novega. Ze od prvega dne so spontano rasli delavski sveti z nalogo, da branijo in čuvajo tovarne in socialistične pridobitve delavskega razreda. V teh žalostnih dneh je izpričal delavski razred Madžarske svojo visoko razredno zavest. To je bila edina sila, ki je trdno stala na svojih nogah in ki je vedela, kaj hoče.

Ko je prenehalo prelivanje krvi, je bilo videti, da so pripravljeli izkerstiti to veliko priložnost za zmago socialistične Madžarske. Se toliko bolj, ker so uživali delavski sveti popolno zaupanje štirih in pol milijona madžarskih delovnih ljudi. Zivljenje na Madžarskem se je predvsem sprilo naporov in delovanja delavskih svetov čedalje bolj normaliziralo, gospodarstvo je začelo prihajati v svoj tek in v znatni meri so odstranili negotovost, strah in teror.

Ze s svojim obstojem samim so delovali delavski sveti v smeri tolikanj potrebne obnove miru. Toda ni bilo moč obstati pri tem. Njihove vloge ni bilo moč omejit zgolj na nekakšne gospodarske svetovalce. Ne glede na te ali one elemente, ki so se pripeli nanje, kar je povsem normalno, so delavski sveti čedalje bolj preračali v to, kar je njihovo bistvo — v politični mehanizem madžarske socialistične demokracije.

Osamiti delavske svete, začeti goniti proti njim, iskati v njih razrednega in nacionalnega sovražnika — pomeni krčiti stare kompromitirane transmissijske oblasti, kompromitirani mehanizem in sistem stalinističnega despotizma. Se tem bolj, če se v ta mehanizem vključujejo stari ljudje.

Pospebel v tem trenutku lahko so pomeni omogočiti organizacijo provokacij, nemirov, stavk, ponovno prelivanje krvi in svejke ogorčenje vsega ljudstva proti vsiljevanju starega sistema, ki je tudi privedel do vsega tega. Razen tega lahko to pomeni nepotrebno in zelo nevarno zaostriitev mednarodnega položaja.

Delavski sveti na Madžarskem so razpuščeni, toda veliko vprašanje je, ali je moč s tem uničiti tudi njihovo revolucionarno kal. V Tesliu.

V boju proti Adenauerju

podpora tudi iz azijskih dežel?

Bonn, 10. dec. Ponovna združitve Nemčije je odvisna od tega, koliko bo v svetovnem obsegu popustila mednarodna napetost, je tu danes izjavil novinarjem predsednik nemške Socialdemokratske stranke Erich Ollenhauer, ki je govoril o svojem dolgem potovanju po Daljnem vzhodu in Jugovzhodni Aziji.

Ollenhauer je tudi prepričan, da bi bilo treba Zahodni Nemčiji omogočiti, da izstopi iz Atlantske zveze in Zahodnoevropske unije, ker bi bili tako ustvarjeni pogoji za nove razgovore o združitvi Nemčije in o sistemu evropske kolektivne varnosti. Vlada bi morala biti nenehoma v stikih z velikimi silami in bi morala skrbno pripraviti novo konferenco o teh vprašanjih.

Ollenhauer se je izrekel tudi za normalne stike s Kitajsko in vzhodnoevropskimi deželami. Zadnji govor zunanega ministra Brentana v Zveznem zboru je razumel v tem smislu, da o njih razpravljajo in da iščejo najprimernejši način za njih ureditev.

Potem je Ollenhauer poudaril, da je anglo-francoski napad na Egipt v azijskih deželah odjeknil zelo neugodno in da bo minilo mnogo časa, preden bo za-

brisan njegov globoki psihološki vtis. Dejal je, da je negativno vplivala tudi intervencija sovjetske vojske na Madžarskem. V odgovoru na neko vprašanje je rekel, da se azijski socialisti zelo zanimajo za razvoj v Jugoslaviji.

Ollenhauer je prepotoval Indijo, Burmo, Cejlon, Pakistan, Siam, Indonezijo, Filipine in Japonsko. Bil je gost vlad teh dežel ali njihovih socialističnih strank. Sadržaji njegovega potovanja bodo nedvomno koristili nemški Socialdemokratski stranki zdej, ko se bori — in kakor kaže z velikim upanje — da bi po prihodnjih volitvah prevzela krmilo države.

V februarju odpotuje Ollenhauer v Ameriko. To naj bi bila druga poteza, preračunana na enak učinek, kakor potovanje po Aziji. Zahodnonemški socialni demokrati hočejo pokazati Američanom, da živi v Zahodni Nemčiji razen Konrada Adenauerja tudi Erich Ollenhauer. Odstranitev neprestanega nezaupanja Američanov do Socialdemokratske stranke pa bi znatno povečala njene volilne sile in ugled v nekaterih vplivnih domačih krogih.

Ko Ollenhauer pravi, da je zelo dobro razumel Nehruja, da je tu vsem jasno, da Adenauer kaj

takšnega ne bi mogel trdit. Ali se bo to zgodilo tudi po razgovoru z Eisenhowerjem, še ni znano. Povsem izključeno pa to ni. Ollenhauer je prinesel iz Azije podporo svoji stranki. Ali pa bo njegova prtljaga enako bogata, ko se bo vrnil iz Amerike? To zbujata radovednost njegovih borskih nasprotnikov in pristašev.

O. Miličević

Iz vsega sveta

EGIPT

PREGLEDOVANJE PREKOPA

Kairo, 10. dec. (Reuter). Ameriški general Raymond Wheeler, ki bo v imenu OZN vodil ocisovalna dela na Sueskem prekopu, je danes pregledal prekop pri Ismailiji. Spremljali so ga egiptski uradniki. Včeraj je pregledal skrajni kraj del prekopa, Z njim potujejo po prekopu tudi danski in nizozemski strokovnjaki za dviganje potopljenih ladij.

DEJSTVA O IZGNANCIH

Kairo, 10. dec. (AFP). Notranji minister Mohamed el-Wehedy, ki je bilo od 18.000 Britancev in Francozov 1452 izgnanih iz Egipta, izmed 7000 židov pa 250. Izročili so jih organom Rdečega križa. Nekaj Britancev, Francozov in Izralcev pa se je prostovoljno odselilo iz Egipta.

Minister je kritiziral nekatere agencije, češ da potrjujejo, da o vsem, kar se dogaja v Egiptu, hkrati pa molijo o preganjanju in zatiranju Arabcev v Izraelu in o skrajnevo nasilju Izralcev na Sinajskem polotoku in v Gazi.

JORDANIJA

IRACANI SE UMIKAJO

Aman, 10. dec. (Reuter). Iranske čete so se začele danes umikati z jordankega ozemlja. Prispelo so v Jordanijo pred dvema mesecema v skladu z iraško-jordanjskim sporazumom iz leta 1947 na podlagi katerega je jordanska vlada terjala pomoč za obrambo pred morebitnim iraškim napadom.

INDONEZIJA

POPLAVE NA JAVI

Djakarta, 10. dec. (AFP). Na vzhodni in zahodni Javi so nasilje zaradi tajfuna velike poplave in zemlja se je začela pogrezati. Po prvih vestih je iz črtila življenje najmanj 40 ljudi. Kakih 200 ribičev pogrešajo. Okrog 7500 hiš se je sesulo.

Minuli teden je v poplavah na področju Medane izgubilo življenje 17 ljudi.

KANADA

LETALSKA NESREČA

Vancouver, 10. dec. (Reuter). — Potniško letalo kanadske družbe "Trans-Canada Airlines", ki je sinoči odletelo iz Vancouverja v Montreal, je izgubilo nad Zahodno Kanado. V letalu je bilo razen treh letalcev 59 potnikov. Družba je objavila, da je imelo letalo s seboj goriva samo do polinoci. Po nepotrjenih podatkih se je ponesrečilo pri Panamini v britanski Kolumbiji, karkih 200 milj severovzhodno od Vancouverja. Dostje še ni znano, kaj se je zgodilo s potniki in posadko, ker še niso ugotovili, ali je letalo kerslo na tla, ali le prisilno pristalo zaradi kake okvare na motorju.

Francoska ofenziva v Alžiru

Pariz, 10. dec. (Tanjug). Na vsem alžirskem ozemlju se tudi danes nadaljujejo boji med francoskimi silami in alžirskimi uporniki. Uporniški odredi se novi francoski ofenzivi odločno upirajo, na nekaterih področjih pa so prešli tudi v protinapade. Na kakih 20 bojiščih se bojujejo cele divizije francoske pehote, ki jih podpirajo artilerija, eskadrile lovskih letal in helikopterji.

Po prvih današnjih poročilih se Alžirci srdito borijo na jugu dežele, pri Džebel Amuru, in na severu, pri Constantini in Oranu. Na obeh straneh so mrtvi in ranjeni. Francoske čete si z vsemi silami prizadevajo, da bi upornike obkrožile. Francosko polnojnstvo je danes objavilo bilanco bojev v zadnjih 48 urah. Po tem poročilu je bilo ubitih ali ujetih nad 270 Alžirciev. Poročilo pravi, da je bilo na fran-

cojski strani samo 5 mrtvih in ranjenih.

Hkrati so Alžirci izvedli nove divertantske napade v mestih. Po nepopolnih podatkih je bilo ubitih 20 francoskih orožnikov in civilistov. V Alžiru samem je bilo šest napadov na Francoze. Mesta Blida, Medeja, Miliana, Bisakra, Constantine in mnoga druga so prav tako doživela napade uporniških komandov. Nedaleč od Sersela so Alžirci napadli vojaški konvoj, pobili posadko, vozila pa zažgali. Razen tega so hudo obstreljevali vojaške vlakne na področju Constantine.

Francoske policijske sile uveljavljajo zdej nove izredne varnostne ukrepe na vsem ozemlju Alžira. Po nekaj uporniških akcijah so francoski orožniki danes v Biskri ubili 10 sumljivih Alžirciev.

paganda za vrnitev v stari družbeni sistem

Človeka pretrese ob misli, kaj so importirani Rakoszyjevci napravili iz ideje socializma na Madžarskem. Do sedaj še ni bilo ideje v svetu, za katero bi se ljudje borili s tako samoodpovedjo, s takim prezirni trpljenjem in smrti, za katero bi toliko milijonov ljudi zavestno žrtvovalo svoje življenje, kakor se je to zgodilo v boju za ureditvenje ideje socializma. Oblatiti to idejo v obeh mednarodnega proletariata je najhujši zločin, ki si ga človek more zamisliti. Tisočkrat boljše bi bilo, da ljudje, ki so ga zakrivilji, ne bi nikoli živeli. Kam naj gre n. pr. človek na Zapadu, ki se morda sedaj v tej začasni zmedli ne bo znešel, kateremu so stalinisti vzeli vero v socializem, v pravičnejšo ureditev človeške družbe?

Od daleč mi ne pade na misel, da bi si lastil pravico ocenjevanja vloge stalinizma v sami Sovjetski zvezi. Imam pa že dolgo določen občutek, da je bil stalinizem v Sovjetski zvezi daj časa, če že ne opravičljiv, pa vsaj deloma razumljiv v pogojih neizprosne in srove borbe, ki jo je moral dobojevati ruski delavski razred s svojim razrednim sovražnikom. Toda prenos staliniz-

ma na druge dežele, n. pr. na Madžarsko, s popolnoma drugačnim zgodovinskim, nacionalnim, kulturnim in socialnim razvojem in to v času, ko je stalinizem že v sami Sovjetski zvezi kazal znake očitne gnlobo, stagnacije in deformacije socializma, so mogli izvršiti samo izkoreninjenecij, importiranci in nesamosojni, domišljivi primitivci, ki so marksistično znanost prav tako citnično zanikali, kot revolucionarno poslanstvo delavskega razreda. Slo jim je za oblast (oblast je slast za take ljudi), slo je za to, da se s Stalinovo pomočjo na tej oblasti obdržijo. Kako naj jih človek drugače ocenjuje, če pa njihova praksa neizpodbitno dokazuje, da se za posebnosti zgodovinskega razvoja delavskega gibanja na Madžarskem, za razvoj madžarske narodnosti, njene tradicije v tej deželi sploh niso brigali, kaj šele, da bi se iz nje učili.

»Tradicija vseh mrtvih pokolenj leži kot mora na možganih živih ljudi.« (Karl Marx, Osemnajsti Brumaire Ludvika Bonaparteja, Cankarjeva zal. 1950).

Se enkrat. Izkušnje madžarske tragedije bodo že dolgo pritiškale na vse misleče in zavedne člane svetovnega socialističnega gibanja. Ali ne govore s silo pre-

si, za pomoč zadržam, ki imajo pogoje, da napredujejo, ter za razpust tistih, ki jih nimajo. Takoj nato so začeli razpuščati prve proizvajalce zadrage, tako tiste, ki zares niso imele pogojev za nadaljnje delovanje, kakor tudi take, ki so ga imele.

Najvišji zadržni organ, državna Zveza proizvajalnih zadržev, se je postavila na stališče, da je treba pri razpuščanju zadržev spoštovati zakonitost in ohraniti mir in preudarnost. Ko je predsednik Zveze Javorski nasteval razloge, ki so privedli do razpadanja zadržev, je omenil prisilno vključevanje kmetov, moralno politični in gospodarski pritisk nanje, kakor tudi nazore, da ni važen gospodarski učinek proizvajalnih zadržev, namreč njihovo število. Vse to je privedlo do globoke demoralizacije in do krize.

Prizadevanja, da bi ohranili tako imenovane zdrave zadrage, za zdej nimajo prida uspeha. Kmetje izstopajo iz zadržev, ne da bi upoštevali navodila države Zveze. Niso maloštevilni pojavi, da raznašajo zadrževno premoženje, odstavljajo zadrževne funkcije in podobno.

Takšen položaj na vasi je dokaj koščljiv. Obveznosti nasproti državi ne izpolnjujejo, kar spravlja v nevarnost prehrano prebivalstva. Zadržniki ne opravljajo poljskih del, ne spravljajo krompirja in drugih pridelkov, čeprav je bilo napovedano, da jim bodo to posebej plačali, potem na primer prodajajo zadrževno živino in podobno.

Glavna skrb vseh organov je sedaj usmerjena na to, da bi se kmetijska proizvodnja ne zmanjšala. Na novo bodo določili davke na zemljišča, začeli mitejšo politiko nasproti premožnim kmetom, bivšim zadržnikom, bo država dala kredite, da bi mogli samostojno proizvoditi. Kar zadeva zadrage, pa jim bo prisko-

čila na pomoč samo, če bodo zares imele pogoje za zdravo gospodarsko rast. Zadrage bodo na podlagi polne prostovoljnosti, njihova organizacija bo takšna, kakršno hočejo zadržniki sami. Poslovalce bodo na podlagi rentabilnosti. Samo tako si bo zadrževno gibanje na Poljskem, ki ima svoje tradicije, pridobilo zaupanje kmetov in odigralo vlogo, ki jo ima v socialistični preobrazbi vasi.

A. Rebl

MED LJUDMI Z NASERJEVO IN TITOVO SLIKO

V okupiranem Port Saidu

V šibeniški luki sem pričakal naš ladij "Partizanko" in "Triglava", ki sta se pravkar vrnil iz Port Saida. Tja sta bili odpeljali motoriziran odred JLA, ki je pod poveljstvom sil OZN stopil na branik miru v Egiptu. Razgovarjali smo se s komandantom "Partizanke" Ivom Šiševićem, komandantom "Triglava" Pavličem, komandantom konvoja korvetnim kapitanom Petrom Vidanom in s številnimi člani ladijske posadke. Vsi so nam radi ustregli ter nam pripovedovali o svojih vtisih in o tem, kar so videli v okupiranem Port Saidu. Svetlinik v Port Saidu, nato pa prvi obrlil hiš je bilo prvo, kar so nam razložili. Vsi so bili preveč prestrašeni, da bi jim lahko našli kaj dvišnet. Na obeh obalah prekopa je bilo mnogo vojni in trgovskih ladij, vse pa samo pod francosko ali angleško zastavo. Ko je privozil mimo naš konvoj, so angleške ladije v pozdrav izobesile jugoslovanske zastave. V počasni vožnji so prispelle naše ladije v ismailski bazen, kjer so povezave v verigo. Obala je bila pušta. Nihče ni bilo žive duše, razen nekaj skupince okupatorskih vojakov.

Kmalu nato se je povzpel na "Triglava" poveljniki š OZN general Burns. Prisel je tudi angleški komandant general Stockwell s svojimi svetovalci. Generala Burns je sprejel komandant našega odreda polkovnik Nikola Račević. Medtem ko so svetovalci, ki so spremljali generala Stockwella, ponudili, da bodo s svojimi sredstvi

in ljudmi izkročili naš odred, češ da egiptski delavci nočejo delati, so komandantu "Triglava" že sporočili, da so portsaidski delavci pripravljene izkročiti opremo našega odreda. Angleži so bili presenečeni. To je bilo dejansko prvokrat, pa tudi edinkrat, odkar se je bila začela agresija, da so se Egiptčani prostovoljno oddčili, da bodo delali. Angleškemu komandantu ni ostalo drugega, kot da je skomignil z rameni.

Potem so začeli iztovarjati opremo in vozila. Egiptčani so delali samo do treh popoldne. Tedaj so morali v spremstvu obojeh odredov Angležev zapustiti delo, ker je v Port Saidu dovoljeno gibanje samo do petih ur.

Številni delavci nosijo v žepih Naserjevo sliko. Tudi takšni so, ki nosijo poleg Naserjeve tudi Titoovo. Se več, njihove resne in mračne obraze preleti nasmeh ob besedah Naser — Tito edinole tedaj, kadar se srečajo s pogledi s kakim našim človekom, ko hodijo po tem mrtvem mestu, v katerem izza vsakega vogala molé morljina cevi.

Iztovarjanje naše opreme se je nadaljevalo tudi ponoči. Ladijske posadke in vojski so neumorno delali, da bi bil odred čimprej pripravljen za pohod. Pri tem je prišla do izraza samostojnost naših enot na vsakem koraku. Tako je na primer zbolel vojak na "Triglavu". Imel je vnetje slopega črevesa. Operacija je bila nujna. Še istega dne jo je uspešno opravil naš zdravnik na "Triglavu".

Kakšen je zdej Port Said? — Egiptska četrta je vsa v razvalinah. Sotidjo, da je bilo ubitih kakih 5000 do 7000 Egiptčanov, toda vojakov zelo malo, kakih 300. Ko so odhajali iz mesta, je zapustilo Port Said skupaj z vojsko kakih 60.000 civilistov.

Evropska mestna četrta pa, pravilo, da je skoraj nedotaknjena. Nekaj poslopj je poškodovanih, eno je požgano. To je v glavnem vse. Toda življenje v Port Saidu je zamrlo. Vse prodajalne so zaprte. Na ulicah je malo ljudi, najmanj pa hoteli so. Samo štiri kavarne in pa hoteli so odprti. Tu in tam se pojavijo tudi kak krošnjari, ki ponuja maloštevilnim mimoidočim galanterijo iz usnja. Ponekod so odprli prodajalne. Toda trgovci so pri prihiti dobili tajna pismena opozorila in prodajalne so takoj zaprli.

Molletova politika zaupnic

Pariz, 10. dec. (AFP). Francoški parlament je nocjo glasoval o Molletovi zaupnici v zvezi z državnim proračunom za prihodnje leto. Mollet je šestkrat zastavil vprašanje zaupnice o različnih delih proračuna in o proračunu v celoti v višini 4000 milijard.

Ob prvem glasovanju o dokladah za člane kmečkih družin je bila vladi izglasovana zaupnica z 242 proti 193 glasovi. Predstavniki KP in Poujadove skupine so še pred glasovanjem izjavili, da bodo glasovali proti zaupnici vladi. Glasovanje o drugih vprašanjih zaupnice je v teku.

Le polagoma pridirajo iz domala hermetično zaprtega Port Saida in Port Fuada o desetstisočih žrtev med civilnim obhvalstvom v obeh mestih ob anglo-francoskem napadu na Egipt in o poznejšem nasilju agresorja, ki se bo moral zdej umakniti s Sueskega prekopa. Na slikah: oče, ki je našel svojega pogrešanega, a od bomb ubitega otroka, in ljudje, ki po razvalinah arabskega dela Port Saida iščejo pogrešane svojece

V okupiranem Port Saidu

Ljudstvo je lačno, velikkanske kolikna egiptske pšenice, ki so jo iztovarili iz vagonov na obalo, pa potpadajo. Pšenico »stražijo« okupatorski vojski. Niso redki primeri, da si stražar preganja dolgočas tako, da prebada vreče z bajonetom. Pšenica se vsipa iz vreče v morje, kar pa je ostane v vreči ali na bregu, jo tepta z nogami. Egiptsko ljudstvo pa nima kruha! Selo v zadnjih dneh so Arabcem dovolili, da pšenico odvažajo.

Enodušni ilegali odpor Egiptčanov proti agresorjem prihaja do izraza na vsakem koraku. Na mnogih vidnih mestih v Port Saidu se pojavijo ob svitu Naserjeve slike in številna gesla v arabščini.

Povsod mržnja proti okupatorju. Medtem ko gredo vojaške patrulje po eni strani ulice, gleda maloštevilni civilisti po drugi. Iznemada obkolili obojeh stranju angleškega vojska skupina egiptskih otrok. Eden izmed njih, desetletni deček, sgrabi prvoček velik kamen. Vsi v en mah začno vojska zmerjati v arabščini. Ta se za trenutek zmede, kramljuje se in zbere in s strojnico v rokah našene skupino dečkov.

Angleži in Francozi mečejo dan na dan iz letal letake. V njih pozivajo Egiptčane na delo in k sodelovanju. Egiptčani pa se naprej molče, vsi kot eden. Kaj naj bi se povedali o Port Saidu, mestu, ki je kdaj popolnoma odrezano od sveta? Nihče razen okupatorjev in varnostnih sil OZN ne more vanj ali iz njega. Ameriški novinarji plačujejo za vsak film s posnetki o rusevinih in o mrtvih v mestu po 500 dolarjev (300.000 din). Do takšnih posnetkov pa ni lahko priti. Skrajna mesto, v katerem vlada okupatorski škorenj.

Ču En Laj v Rangunu

Rangun, 10. dec. (Reuter). Ču En Laj je danes prispel z letalom v Rangun na uradni obisk, ki bo trajal deset dni. Na letališču v Rangunu ga je sprejel predsednik republike U Ba Sve. Na poti z New Delhija se je ustavil v Kalkuti. Ondi je novinarjem izjavil, da je Kitajska bolje razvalna z ameriški ujetniki kot z lastnimi priporniki. Ameriški ujetniki bodo zaradi do-brega vedenja bržkone izpuščeni, še preden bodo prestali kaznen. Zdej jim bodo dovolili pristoje gibanje po Kitajskem v družbi svojih rojakov, če ZDA do-vole, da jih njihovi svojci obiščejo.

Govoril je tudi o Formozu in dejal, da si kitajsko ljudstvo ne-nehno prizadeva, da bi »bila miroljubno osvobojena«. Niso pa točne vesti, da je ponudil Cang-

kajšku ministrski položaj, če se pridruži Kitajski.

O sneški krizi je dejal, da azijsko-afriške dežele »ne smejo dopustiti kolonialnim silam, da bi se izza predloga o mednarodnem nadzorstvu nad Sueskim prekopom, znova vtihotapile v Egipt«.

Govoril je še o kašmirskem vprašanju in menil, da ga je moč miroljubno urediti.

Po prihodu v Rangun pa je izrazil prepričanje, da se utegnejo prijateljski odnošaji med Burmo in Kitajsko na temelju petih načel miroljubne koeksistence še nadalje utrjevati in razvijati v blagor ljudstev obeh dežel. V zadnjih letih je bil do-sežen v poglabljanju stikov med Burmo in Kitajsko že pomemb-napredek.

Pred proslavo Dneva JLA na Gorenjskem...

Pred nekaj dnevi je bilo na okrajnem odboru SZDL širše po...

Pri tem jim bo uspešen pripomoček magnetofon. Tudi v šolanju se skrbno pripravljajo za 22. december.

Podobor UROJ je tudi drugače aktivna. V prvi vrsti skrbi za strokovno izpopolnjevanje svojih članov...

...in Mozirju

Množične organizacije, zlasti še organizacije UROJ se na področju moziške občine že pripravljajo na proslavo 22. decembra dan JLA.

Zdravstveni dom so povečali

Kot kaže, bodo prostori v konjskem zdravstvenem domu, ki so ga povzeli za eno nadstropje, deloma urejeni že do februarja prihodnjega leta.

V kratkem pa bo urejena tudi sobna ambulanta v Vitanju, za katero je okrajni zavod tudi že obljubil nekaj finančnih sredstev za nabavo potrebnih instrumentov.

Mariborska MALA KRONIKA

Moški in mešani pevski zbor kulturnega društva mariborskih obrtnikov sta minulo soboto pripravila koncert v dvorani Ljudske republike v proslavo 10. obletnice ustanovitve KUD »Obrtnik«.

...v Velenju

Podobor UROJ je v Velenju se bo letos dostojno pripravil za Dan armade, ki bo povezan s petnajstletnico njenega delovanja.

Tovarna dušika v Rušah bo znižala plan proizvodnje umetnih gnojil

Tovarna dušika v Rušah proizvaja karbid, ferokrom, silikokrom, cianamid, mešana gnojila, korund, kisik in acetilen, z odobritvijo kredita 200 milijonov pa bo omogočena še zgraditev objekta za redno proizvodnjo elektrokorunda.

1380 ton silikokroma, 650 ton ferokroma, 500 ton korunda, 22.000 ton kalcij cianamida, 20.000 ton nitrofoskalan mešanih gnojil, 1800 ton kisika in 250 ton acetilena.

Sedanja proizvodna sredstva v podjetju so že silno stara, kar je razumljivo, saj podjetje obratuje že polnih 40 let. Veliko pozornost zahtevajo strojne naprave, da v redu in nemoteno obratujejo.

Zapisal bomo nekaj izjav in dogodkov v zvezi s smrtjo 9-mesečne hranke Pavličeve. Pavličevi stanujejo v Stožicah št. 2, nekaj deset metrov od trojebusne postaje. Oče umrlega otroka Franc Pavlič je po poklicu strugar, zaposlen v Tovarni pisalnih strojev na Trubarjevi cesti v Ljubljani.

Iz Šoštanj

Na prvi seji sindikalne organizacije prosvetnih delavcev v Šoštanju so formalni nov odbor. Sklenili so, da bodo posvetili glavno skrb izobraževanju članov.

Poučna zdravstvena predavanja za 6000 žena - Zdravniški pregledi bodo prvi splošni ukrep preventivne službe

Statistični podatki o umrljivosti v štirih občinah bivšega trboveljskega okraja (Trbovlje, Zagorje, Hranstnik in Rače) kažejo, da umira čedalje več ljudi za rakom. Umrljivost za rakom je med vsem boleznimi dosegla že drugo mesto.

Priloge za praznovanje Novoletne jelke v moziški občini

Množične organizacije moziške občine so se že pričele pripravljati na praznovanje Novoletne jelke. Odgovornost za proslavo bodo prevzeli krajevne politične organizacije ob sodelovanju šolskih odborov in društev prijateljev mladine, ki jih ustanovljajo prav te dni.

Poslednje čase sta zelo aktivni obe lutkovni gledališči, na levi strani Drave gledališče KUD »Jože Hermanček«, na desni gledališče DPD Svoboda Tabor. Obe gledališči sta pritegnili domala vsa območja mladine, med gledalci pa se manjka tudi odraslim.

Minulo soboto je Opera pripravila premiero Puccinijeve »La Boheme«, ki je po preselitvi nekaj let apert na repertoarju. Dirigent: Jakob Cipej, režiser: Nino Uršič, inscenator: Vlado Rijavec.

Četrtek večer slovenskih narodnih pesmi in napevov so minuli četrtek pripravili za slovenski radijski mariborski izvajalec, Planinski orkestr, ansambel Vitke, solisti Miro Gregorin, članici opernega zbora Ida in Boža ter ansambel narodnih napevov. Program je bil pretežno lokalni in pomen je nastopajočih precejšnjo možnost, da se uveljavijo v okviru teh priljubljenih oddaj Radia Ljubljana.

Mariborski koncertni oder je spet predstavljal gosta iz tujine. S sporedom del Bacha, Beethovna, Schumanna in Liszta je nastopil minuli ponedeljek ameriški pianist ruskega porekla Irvin Shenkman.

V TRBOVLJAH ZACENJAJO NAJODLOČNEJSI BOJ PROTI RAKU

Jutri bo morda že prepozno!

Najprej je treba razgnati temo in nevednost po površnosti in brezbrižnosti, ki vladajo med ljudmi glede raka. Tako sodi upravnik Zdravstvenega doma v Trbovljah dr. Stojan Cergol, ki je začel v sodelovanju in ob pomoči občinskega komiteja ZKS in SZDL ter vseh množičnih organizacij pripravljati predavanja in filme ter skioptične slike o vzrokih in nastanku rakastih obolenj, o razvoju te hude bolezni, njenih znamenjih ter o varovanju pred boleznijo.

OBSEŽNI NAČRTI za izobraževalno delo v Zasavju

Na letošnjih občnih zbiorih »Svobode« in prosvetnih društev v Zasavju so največ govorili o tem, kako poživiti splošno izobraževalno dejavnost v posameznih društvi, ki doslej v večini primerov še zdaleč ni bila dobra.

»SVOBODA - RADEČE«

Ljudska univerza v okviru DPD »Svoboda« v Račečah je priredila letos več prav zanimivih predavanj, na katerih so predavali v glavnem domačini. Obisk je bil prav dober v Račečah in v drugih krajih, kjer so bila predavanja.

»SVOBODA - CENTER«

V Trbovljah se je letos resno lotila izobraževalnega dela. Napravili so podoben načrt dela, po katerem bodo priredili vsak mesec dvakrat, in to do aprila, razna predavanja za člane in druge prebivalce Trbovelj. (jk)

Troje uspelih koncertov

Razen dramskih družin trboveljskih »Svobode« so se v devetdnevnem otvoritvenem sporedu v novem Delavskem domu lepo uveljavili tudi simfonični orkester, moški, ženski in mešani zbori vseh treh »Svobode« iz Centra, Zasavja in Zg. Trbovelj ter slednjič tudi delavska godba »Svoboda-Center«.

Tečaji za škropilce sadnega drevja v Pomurju

Po približnih podatkih so združne škropilne skupine lani poškropile v več kot 1000 hektarjih sadnih dreves, vendar kakovost njihovega dela ni bila povsod zadovoljiva. Napake so bile pri pripravi škropilne tekočine in pri škropljenju.

ob njegovi besedi in razlagi zamislili. Še pravi: takle pouk, takle razlaga nikomur ne more biti tjavdan. Precej bogatejši je človek, ko vse to ve in pozna, ko do vsega tega ni več ravnodušen!

Prav v tem preprostem, tako rekoč laičnem znanju in pouku, imajo delovni ljudje tisto prvo orožje, s katerim se morejo učinkovito spopasti z zavratnim sovražnikom. Kdor vse to vsaj v preprosti obliki pozna, ta se bo vedel varovati, ta ne bo čakal, dokler »ne bo že prepozno« in bi ga zavratni sovražnik nepreklicno smrtno nael. Ko je prepozno, ne zaleže več najboljši specialist ne medicina vsega sveta. Ta široka fronta zdravstvenega pouka in vzgoje glede raka je pravzaprav prvi, toda najodločnejši sunek zoper nevidnega sovražnika. In v tem je tista velika in neprecenljiva vrednost vseh številnih predavanj, ki jih bo poslušala ogromna množica žena in deklet v trboveljski občini.

Ker pa glede raka nihče ne ve, kako je z njim, je prav tako umesten še nadaljnji korak v tem temeljitem boju, s katerim skuša zdravstvena služba ljudem pomagati in jih zavarovati. Po predavanjih bodo sledili zdravniški pregledi. Z njimi bo točno ugotovljeno, kakšno je resnično stanje med ljudmi, zlasti med ljudmi tiste starostne skupine, v kateri se rakasta obolenja najpogosteje pojavljajo. Sele po teh pregledih si bomo v trboveljski občini vsaj približno na jasnem, kako je z rakom, kakor smo si bili na čistem glede TBC po splošnem fluorografskem pregledu v letu 1953. Le na ta način bo mogoče ohraniti dragoceno življenje, ki bi sicer šla po zlu zaradi nevednosti in brezbrižnosti in pa zastran tega, ker bi to ali drugo življenje rak že tako izpodjedel, da bi mu ob prepozni rešitvi ne bilo več pomoči. (6)

mnogo obetajoči 12-letni vtilinist Jamsček. Poseben samostojni vokalni koncert so pripravili moški, ženski in mešani zbori »Svobode«. Malone dobro polovico vokalnega koncerta sta izvajala »Zarja« in »Slavček« (Svoboda-Center) pod vodstvom dirigenta Jožeta Skrinjarja. Vsi trije zbori so osem izbranih skladb slovenskih avtorjev prav dobro izvajali in se tudi ob tej priliki pokazali kot eni izmed najboljših pevcev v Zasavju. Prav tolikšno priznanje je žel tudi mešani zbor »Svobode H«, ki je pod vodstvom prof. Staneta Ponikvarja izvajal trije skladb. Mlada moški in ženski zbor »Svobode-Zasavje« sta pod taktirko prof. Albina Weingerla s štirimi lažimi skladbami pokazala lep napredek. Le pri Maroltovi »Kej b'jest tebi dan« bi si želela boljšega solista.

Kakor vedno, tako je tudi tokrat izkušena in priznana delavska godba »Svobode-Center« pod vodstvom kapelnika Toneta Hudarina prizadevno in lepo opravila svojo nalogo. V prvem delu sporeda je izvajala večino skladb slovenskih komponistov, med njimi je tudi nekatero težje prav dobro obvladala z vsemi glasbili. Tokrat je v godbi na pihala kapelnik Hudarin prvič uvedel tudi oboo in pavke, kar je prav prijetno zvenelo. Drugi del koncerta je bil posvečen kompozicijam tujih skladateljev, med drugim so izvajali uverturo Flotove »Marte« in odlomek iz Verdijeve »Aide«. V tem delu sporeda je godba tudi tokrat pokazala, da zmora zadovoljivo izvajati težje skladbe. Pač pa bi si tudi ta kakovostni koncert zaslužil polno dvorano. (2)

V Ljutomeru so odprli obrtniški dom

Vajenska šola v Ljutomeru se je te dni preselila v poslopje obrtniškega doma na Ormoški cesti. Za gradnjo tega doma je pred leti dal priložnostnega obnovec Ljutomeru prispevati brezplačno precej gradbenega materiala, obrtniki pa so pomagali pri gradnji s prostovoljnimi deli. Vrednost opravljenega nadzornega dela znaša okrog 1,5 milijona dinarjev.

V Rogoševih krajevi samoprisepevek za kulturni dom

Volilci iz Rogoševih v Prekmurju so se na svojem zboru odločili za kulturni dom, ki jim je zelo potreben, saj nimajo primerne gostilne za sestajanje in izobraževalno delo. Za to so se odločili tudi volilci pri Jurju. V Rogoševih nameravajo raven kulturnega doma urediti tudi prostoro, v katerih bo poslovala krajevna zdravstvena ambulanta.

Tisoč zakaj in samo en zato

Ob 10,45 je Ana Pavličeva prvič prosila dežurno zdravniško službo na ljubljanski Polikliniki sneje, ob 22,15, in podrguro uro dežurni zdravnik na nujen obisk so Stožice? - Na obrobju mesta Sloveniji najbolj organizirano zdravstveno službo, nekaj 15 metrov od trojebusne postaje. - Čeprav je umrla Irena, dvojčica še žive Marte, ni ugotavljal vzroka otroka noben zdravnik. - Je res kriva smrti Pavličevega otroka vrsta usodnih naključij ali lahko pogovoru izrečenih izjav ljudi, ki so neposredno ali posredno povezani z zdravstveno službo, da je stvar malo drugačna?

Zapisal bomo nekaj izjav in dogodkov v zvezi s smrtjo 9-mesečne hranke Pavličeve. Pavličevi stanujejo v Stožicah št. 2, nekaj deset metrov od trojebusne postaje. Oče umrlega otroka Franc Pavlič je po poklicu strugar, zaposlen v Tovarni pisalnih strojev na Trubarjevi cesti v Ljubljani. Mlada zakonca sta imela troje otrok: tletinega sina in devetmesečni dvojčici - Ireno in Marto. Irena je umrla 8. decembra okrog devetih zvečer. Za smrt Pavličevega otroka smo zvedeli po naključju v razgovoru s predsednikom občine Ljubljana-Mosta. Zaradi objektivne presoje vzrokov tega smrtnega primera navajamo izjave posameznih ljudi, pri katerih smo poizvedovali o tem primeru, ter odlomek iz razgovora in čas razgovora z njimi. Tokrat brez vsakršnega komentarja.

NEKAJ IZJAV O TEM DOGODKU:

Ciril Fain, predsednik občine Ljubljana-Mosta, ob 8,30: »Direktor tovarne pisalnih strojev mi je večerj po telefonu povedal, da je otrok nekoga njihovega delavca umrl v okoliščinah, ki razodevajo pomankljivosti dežurne zdravniške službe v Ljubljani. Kaj ved o tem? In kaj vam morda poveda direktor Tovarne pisalnih strojev sam.«

Albin Galoš, direktor Tovarne pisalnih strojev, ob 10, uri: »Pavlič Franc je dober delavec in skrben oče. Otroka mi je pripovedoval, kako sta si z ženo prizadevala priklicati dežurnega zdravnika iz Ljubljane, vendar menim da je v trenutni nevarnosti morda kaj razgovora in čas razgovora z njimi. Tokrat brez vsakršnega komentarja.«

tero, kot je Ana Pavlič, skoraj ne poznamo. Ana Pavličeva ob 11, uri: »V našem otrokem dispanzarij sem se redno po svetovala, kako naj otroku najemim. V nedeljo zvečer je bila Irena še živahna. Pojedla je še, kakor dotlej vsak večer, vse obrok - 250 gr mleka. Šele v ponedeljek zjutraj sva z možem opazila, da Irena ni zdrava: ležala je z obrazom obrnjena v bližino, kuhala jo je vročina. Mož je iskal odšel k našemu rajonskemu zdravniku dr. Mirku Janjku in ga prosil, naj bi otroka obiskal. Zdravnik je povedal, da na dom ne more, ker do 11. ure ordinira. Predpisal je za otroka zdravila (v lekarni so povedali, da so zdravila proti pljučnici in za zmanjšanje vročine) in še svetoval, naj otrok leži, toda če se mu zdravilo ne bo izboljšalo, naj kličemo nehotodni gde specialista za otroške bolezni. Kmalu potem, ko sem otroka dala zdravila, sem opazila, da mu je odleglo. Vendar me to ni pomirilo. Prošla sem sosedo Heleno Karila, naj prsi na Polikliniki v Ljubljani dežurnega zdravnika za obisk. Obiljnih so ji, da bo gozdar prišel po drugi uri, ko bo nastopil dežurni zdravnik. Dežurnega zdravnika ni bilo. Oh, treh 6. uri mi spet klical, ko ga ob 7. uri ob 6. uri mi spet klical, so mu na Polikliniki obljubili, da bo do 8. ure gotovo prišel. Ob devetih zvečer je otrok umrl. Zdravnik je prišel ob četrta in 11. Povedal je, da ni mogel priti prej ker ni bilo dežurnega soferja v službo. Baje so imeli šoferji nekakšen težak na Reševalni postaji. Vzroka otrokove smrti ni ugotavljal.«

Vinko Perovšek, upravnik Reševalne postaje, ob 11,45: »Res je dežurna soferja sta imela v ponedeljek zvečer (v času dežurne službe) težak, toda še prej sta povedala, da bosta ob nujnih primerih zapustila tečaj in nastopila službo. V ponedeljek zvečer ju ni nihče klical. Njih soferji so že ob enajstih dopoldne vedeli, da bo treba peljati dežurnega zdravnika v Stožice... Zdal, ob otrokovi smrti, razpravljajo soferji o pravičnosti našega dežurnega zdravnika obiskujejo bolnike najprej (če dan) v sami Ljubljani, obiske na periferiji in ljubljanski okolici pa odlagajo na večer. Socialno zavarovanje jih namreč plačuje od obiska: čim več bolnikov obišče zdravniki v enem dnevu, tem več zaslužijo.«

Dr. Franta Miša, načelnik Tajništva za zdravstvo M.L.C. Ljubljana, ob 12,10: »Zahtevali smo, naj na Polikliniki različejo primer smrti Pavličevega otroka in nam pošljejo svoje izsledke. Vsekar bi moral bolnega otroka obiskati rajonski zdravnik, v kolikor so ga seznanili, da gre za nujen primer.«

Dr. Milan Kessler ob 12,25: »Na Polikliniki pravkar raziskujemo ta smrtni primer. Sestavili smo že dva zapisnika. Dežurna sestra, ki je bila v službi dopoldne, je sprejela naročilo za obisk. Je izjavila, da po vrtu prvega naročila obiska ni smatrala, da bi bil obisk bolnega otroka nujen.«

postaja, ob 11,45: »Res je dežurna soferja sta imela v ponedeljek zvečer (v času dežurne službe) težak, toda še prej sta povedala, da bosta ob nujnih primerih zapustila tečaj in nastopila službo. V ponedeljek zvečer ju ni nihče klical. Njih soferji so že ob enajstih dopoldne vedeli, da bo treba peljati dežurnega zdravnika v Stožice... Zdal, ob otrokovi smrti, razpravljajo soferji o pravičnosti našega dežurnega zdravnika obiskujejo bolnike najprej (če dan) v sami Ljubljani, obiske na periferiji in ljubljanski okolici pa odlagajo na večer. Socialno zavarovanje jih namreč plačuje od obiska: čim več bolnikov obišče zdravniki v enem dnevu, tem več zaslužijo.«

Dr. Franta Miša, načelnik Tajništva za zdravstvo M.L.C. Ljubljana, ob 12,10: »Zahtevali smo, naj na Polikliniki različejo primer smrti Pavličevega otroka in nam pošljejo svoje izsledke. Vsekar bi moral bolnega otroka obiskati rajonski zdravnik, v kolikor so ga seznanili, da gre za nujen primer.«

Dr. Milan Kessler ob 12,25: »Na Polikliniki pravkar raziskujemo ta smrtni primer. Sestavili smo že dva zapisnika. Dežurna sestra, ki je bila v službi dopoldne, je sprejela naročilo za obisk. Je izjavila, da po vrtu prvega naročila obiska ni smatrala, da bi bil obisk bolnega otroka nujen.«

Povzete iz razgovorov na Polikliniki v četrtek, 6. decembra ob 9, uri z dr. Dragom Mušičem, dr. Jožetom Grčarjem in dežurno sestro Miro Zdešarjevo. - Smrt Pavličevega otroka - posledica vrste usodnih naključij!

Dr. Bregantova, ki ima dežurno službo na Polikliniki od 10 do 13,30 se je odpravila s Poliklinike obiskovat bolnike nekaj minut pred naročilom za obisk Mira Zdešar, okrog 10,30. Dežurna sestra Mira Zdešar ni smatrala, da je obisk tako nujen, zato naj bi ga opravila dr. Pančičeva, ki nastopi dežurno službo na Polikliniki ob 14, uri. Toda v ponedeljek sta zbolela ova zdravnika v občini Ljubljana-Rudnik, zato so prebivalci tamkajšnjega zdravniškega rajona pripravili vse primere otroških obolenj na Polikliniki. Tako je dr. Pančičeva ob 14, uri izbrala med dvanajstimi naročili obiski 11 obiskov v občini Ljubljana-Rudnik, dvanajstega v Stožicah pa

in se v nekaterih drugih krajih v občini, kjer tamkajšnja društva ne morejo sama pripraviti predavanj.

in se v nekaterih drugih krajih v občini, kjer tamkajšnja društva ne morejo sama pripraviti predavanj.

in se v nekaterih drugih krajih v občini, kjer tamkajšnja društva ne morejo sama pripraviti predavanj.

in se v nekaterih drugih krajih v občini, kjer tamkajšnja društva ne morejo sama pripraviti predavanj.

in se v nekaterih drugih krajih v občini, kjer tamkajšnja društva ne morejo sama pripraviti predavanj.

in se v nekaterih drugih krajih v občini, kjer tamkajšnja društva ne morejo sama pripraviti predavanj.

MLADINA in film

KAJ JE NAKAZALO TRIDNEVNO POSVETOVANJE V NOVEM SADU

Zveza društev prijateljev mladine Jugoslavije je dala pobudo za tridnevno posvetovanje o problemih vplivanja filmov na mladino, ki jo je nato organizirala njena Komisija »Film in otrok«. Posvetovanja se je udeležilo okoli 250 delegatov, med njimi 15 Slovencev. Po uvodnem referatu prof. Vjekoslava Africa »Filmska kultura in mladina« je nastopilo 17 koreferentov, ki so osvetljevali zastavljeni problem z različnih vidikov. Prvi štirje referati so poročali o tako imenovani »prvi jugoslovanski filmski anketi«. Na osnovi bogatega gradiva, 5000 izpolnjenih anketnih listov, so interpretirali Z. Wasic, J. Djordjević, D. Makarić in L. Zivanović naslednja vprašanja: priljubljenost junaki in igralci mladine med desetimi in trinaestimi letom; odnos staršev do obiskovanja filmskih predstav njihovih otrok; priljubljenost filmskih žanrov med otroki; mesto filma o problemu časa mladine. Na osnovi svojih individualnih anket in na osnovi tako imenovane »metode direktnega opazovanja« so osvetljevali zastavljeno vprašanje dr. D. Viher, dr. B. Radojević, V. Jovanović, S. Marjanović, M. Vrabec in R. Makarić pod naslovom: Vzgojno usmerjanje s filmom; Strah in vznemirjenje kot posledici gledanja filmov; Nekaj raziskovanj o filmu pri mladoletnih kaznivcih; Estetsko izobraževanje mladine s filmom; Filmska slika in vizualna kultura učencev in dijakov; Starši, mladina in film. Sekretar komisije »Film in otrok« prof. M. Karanović je poročal o vtihih in rezultatih prve mednarodne revije mladinskih filmov pri nas, in B.

univerze, psihološke, pedagoške in medicinske inštitute, pa druge naše znanstvene organizacije, naj ustvarijo proučevanju našega problema znanstvene temelje, da bo tako mogoče ugotavljati objektivne izsledke, ki naj bodo lahko poslej v prid družbenim organizacijam, državnim organom, filmskim podjetjem, našim šolam in staršem naših otrok. Referati in diskusije so obravnavali problem odnosa mladine do filma v dveh smereh: odnosa mladine do filmske predstave in s tem v zvezi potrebo po dviganju občje filmske kulture med mladino, in drugič — problem vključevanja tako imenovanega šolskega filma v naš šolski pouk. Tendenca posvetovanja je bila v razmišljanju o možnosti čim večjega izkoriščanja pozitivnih vrednot filma v celoti in posameznih filmskih predstav posebej. Razpravljanje o slabih vplivih slabih filmov na našo mladino je izvenlo v občje znanje zahteve in proteste, ki jih že dolga leta poudarja tudi naš tisk: na proteste zoper komercializacijo naših podjetij za proizvod-

stvo in pouk ne moreta zamerjati filma, temveč morata upoštevati izredne možnosti, ki filma jo nudi ta sodobni izvor spoznavanja in doživljanja resničnosti, kar naj jima predvsem služi v prizadevanju po povezavi šole z življenjem in po bogatitvi z novimi vzgojnimi vsebinami. — S tega stališča naša sodobna diskusija o šolski reformi, ki naj formulira tudi vzgojne cilje v naši državi, ne more prezreti tako važnega činitelja v življenju mladine in mu mora dati brezpogojno ustrežno mesto v uresničevanju vzgojnih ciljev naše socialistične države. — Posvetovanje je ugotovilo, da je raven filmske izobrazbe in filmskega okusa vobče, posebej pa med mladimi gledalci, zelo nizka, kar je posledica obtežega kulturnega nivoja, pomanjkanje organiziranega dela za izboljšanje filmske kulture, in prav tako delnega prevzemanja najslabših inozemskih pojmovanj o tem, kaj je pravzaprav filmska kultura in kako jo je treba razširjati. — Za dviganje občje filmske kulture in za pravilno uravnavanje odnosov mladine do filma je treba dati tudi filmu v učnih programih naših šol mesto, kakršnega imajo druga umetnostna področja. S tem v zvezi je postalo izredno aktualno filmsko izobraževanje pedagogov, predvsem po učiteljskih, po višjih pedagoških šolah in po pedagoških oddelkih jugoslovanskih filozofskih fakultet.

Iz *Moderne galerije*
Einar C. Hellem: *Deklece*

Mimica je razpravljala o nekaterih vprašanih zakonitostih proizvodnje in distribucije filmov za mladino. Slovenski referenti so obravnavali naslednja vprašanja: univ. prof. dr. Mihajlo Rostohar: Kako reagira otrok na film — ob analizi vtišev med predstavami filmov »Asfaltna džungla« in »Cistiličevje«; asistent prof. Gleda Sebek: »Kakšne filme najraje gleda normalna in kakšne delikventna mladina«; prof. Franc Brek: »Kritična obravnava štirih metod proučevanja vplivanja filma na mladino«; Henrik Zdecar: »Film in šola« in Marjan Mahert: »Problemi mladinskih kinematografov v Sloveniji«.

njo, za izvoz in razdeljevanje filmov, na proteste zoper tiskano filmsko plažo, na zahtevo po izdajanju dobre filmske revije, posebej dobre filmske revije za mladino, in pa dobre poljudnoznanstvene filmske literature, ki jo tako zelo pogrešajo v svoji vsakdanji vzgojni praksi naši pedagogi in posebej starši. Ena izmed osnovnih zahtev posvetovanja pa se je glasila: »Posvet o vplivanju filmov na mladino je ponovno potrdil izredni pomen in široke možnosti filma za vzgojo mladine v smislu bogatitve vzgoje z novimi in sodobnimi sredstvi, ki jih nudi razvoj današnje družbe in znanosti. — Film postaja sestavni del življenja mladine in je vse bolj pomemben v njenem udejstvovanju zunaj družine in šole ter je zato eden izmed zelo pomembnih činiteljev pri oblikovanju osebnosti mladega človeka. Solska

Prvo jugoslovansko posvetovanje o odnosih med mladino in filmom je nedvomno široka in močna pobuda v reševanju enega najbolj bolečih in živih problemov naše sodobnosti, saj zajemajo njegove pobude v širino tega globino celoten kompleks vprašanj, ki jim pravimo »naša filmska kultura«. Uspeh pa seveda ni bil in v zadnjem nasledku ni mogel biti odvisen od posvetovanja samega, temveč je slej ko prej odvisen od nedvomne, zanesljive in progresivne jugoslovanske filmske politike. Zato so tudi zaključki novosadskega zborovanja naslovljeni predvsem na organe dužbenega upravljanja naših filmskih podjetij in hkrati na naše politične, družbene in strokovne ustanove ter organizacije, ki naj čimprej omogočijo, da bomo lahko tudi pri nas filmsko kulturo upravičeno imenovali — »filmska kultura«.

Izšla je 118. številka »NAŠIH RAZGLEDOV«

Iz vsebine: Zunanje politični pregled; Iz kresje v prepoved. L. B.; Tiranski strel; Ignazio Silone: Odgovornost pisatelja; J. P.; Delavski razred in država; C.; Stalinizma ni bilo; bp.; Med silo in svobodo; Marko Kosin; Agrarna reforma v Egiptu; Dr. J. V. Vilfan: Problematika naše mlajše zdravniške generacije; Zmagoslavje; Sodobni prirodoslovni muzeji; Bogo Grafenauer; Ob Taylorjevi Zgodovini avstrijskega cesarstva in Avstro-Ogrske; Marjan Kozina: Filmska menažerija (feljton — nadaljevanje); Zlata Pirnatova; Ob Picassovem jubileju; Jelišava Copic; Trojica v Jakopičevem paviljonu; Fr. Pečiček; Ponk psihologije in filozofije na gimnazijah; B. Pogačnik: Razstava norveške grafike; Bojan Ših: Italijanski zapiski »Zapiske o treh bežnih srečanjih na Siciliji«; Herbert Grün: Razgovori o polnočih; B. Urbančič; Vilém Závada v Ljubljani; Kulturne vesti; Nove knjige v tujini; Knjižne novosti.

Dolgo že nismo tako često, v tisku in govornih besedi, omenjali Radovljico kot prav te dni, in dolgo je najbrž ne bomo več spomnili smo se je ob 200-letnici rojstva Antona Tomaža Linhart. Linhartova pravzaprav v teh dneh spominja vsa Slovenija, toda nad Radovljico lebdi ta visoka obletnica že celo leto, čuttiti jo je bilo v šoli in izven nje, predvsem pa v življenju tamkajšnjega kulturno-prosvetnega društva, ki se je še posebno zavzelo, da bi Radovljica kar najbolj dostojno proslavila že drugo stoto obletnico rojstva svojega velikega rojaka.

Poznojesenska gorenjska sivilna je legla tudi na radovljiške ulice in se pripeljala ob sicer prijazna pročelja mestnih hiš, življenje se je z razposajenih cesta že zdavnaj umaknilo v mirne kotičke zakurjenih sob: otroci so z začudenjem spoznali, da je pot od doma do šole in od šole do doma mnogo mnogo krajša, kot je bila nekoč, na pomlad ali še pred tremi meseci, v zgodnji jeseni. Tudi v tistih nekaj sto Radovljičanih, ki gredo enkrat ali dvakrat na teden v kino, je čuttiti gorenjsko pozno jesen: veselo življenje se je nekam razbežalo, kot gruča otrok, ki se je predlojo zamudila ob lepi igri. Človek se vrača na svoj dom, da se odpočije ali razmisli.

Je to kritika? Ne. Vsak zase morda človek ni iskren, kot celota se ne mora in noče pretvarjati. Prihod ljubljanske Drame je bil za Radovljico dogodek, redka prilžnost videti nekaj »boljšega«, skratka nekaj, o čemer toliko in

SVEČANOST NA NAVJU V SPOMIN A. T. LINHARTU

Jutri ob pol petih popoldne bo na Navju pred nagrobno ploščo Antona Linhartova spominska svečanost, na kateri se bodo oddžili spominu utemeljitelja slovenske dramatike člani Društva slovenskih književnikov, Društva dramatik umetnikov in direktorja Drame Slovenskega narodnega gledališča. Spominski govor na Linhartovem grobu bo imel dr. Bratko Kreft. Udeležimo se v čimvečjem številu te spominske svečanosti.

PRED »VEČEROM KOMPOZICIJ«

Jutri ob pol devetih zvečer se bodo v Veliki filharmonični dvorani predstavili ljubljanski javnosti študentje Akademije za glasbo s samostojnim večerom lastnih kompozicij.

Mladi skladatelji, ki delujejo v »Klubu komponistov«, že nekaj let redno prirejajo javne nastope svojih članov.

Koroški pevci v Ljubljani

V soboto zvečer je bil v Veliki filharmonični dvorani v Ljubljani zelo dobro obiskan koncert slovenskih koroških narodnih pesmi, ki so jih izvajali združeni mečani in moški pevski korni iz Bilčovsa in Kotmare vasi pod vodstvom dirigenta Pavla Zbornjaka. Občinstvo je toplo pozdravilo goste, ki jih je povabil v Slovenijo Svet zveze Svobod. Na sliki vidimo, kako izročajo zastopniki domačih kulturnih organizacij gostom šopke in darila.

DRAMATIZACIJA JURČIČEVEGA »SOSEDOVEGA SINA«

K UPORIZITVI V SENTJAKOBSKEM GLEDALIŠČU

Dokajšnja vrsta dramaturgov se je od konca prejšnjega stoletja do danes ukvarjala z odrskimi prireditvami Jurčičevih epskih besedil. Nekaj teh dramaturgov celo ni zagledalo uprizoritve, nekatere druge pa so povzročile nemajhno razburjenje v naši gledališki zgodovini. Zdi se, da se vrsta dramaturgov Jurčičevih povesti še ni izčrpala; v Kostanjevici so pred kratkim uprizorili dramaturgo »Kloštrskega zolnitja«, v Sentjacobskem gledališču v Ljubljani pravkar uprizorjajo »Sosedovega sina«, napoveduje pa se še dramaturgo »Jurja Kozjaka, slovenskega janičarja«.

Režiser je razpredil devet slik (po lepaku devet, mi smo jih našli dvanajst) še dokaj tekoče v zunanjo podobo uprizoritve. Sliko na senu je dokazal, da nima prave iznajdljivosti, če že ni odkril, kako ovira piskarenje otročadi razumljivost razgovorov na odru. Scensko je igro uprizoril v podobi I. Romiha v tesnem prostoru kakor vedno. Ne razumem pa v Ljubljani 1860 secesionističnega okna v zadnji sliki, da pa samo omenim nedoslednost, s katero je koračil prek odra veliki hlapec v eni prejšnjih slik v pristnih, modernih, moških šolnih.

sem Pavčičev) je s Stefanom (Bergant) skušala najti pravi zven zaljubljenega dekleta, Stefan pa se razkriva kot igralec. Prizor s snubci je bil prav po nepotrebnem po krivdi režije preveč grotesken. J. T.

Knjige in revije

- PREJELI SMO V OCENO:
- PREŽIHOV VORANC: SOLZICE: Besedilo o Prežihu napisal Oton Zupančič. Ilustriral France Mihelič. Izdala Mladinska knjiga v Ljubljani 1956. Strani 106 + (VII) s.
 - CHARLES DICKENS: OLIVER TWIST. Poslovenil Oton Zupančič. Ilustracije Georgea Grikshanka. (Tretja slovenska izdaja). Izdala Mladinska knjiga v Ljubljani 1956. Strani 518 + (II) s.
 - JOHN KNITTEL: TEREZA ETIENNE. Roman. Prevodel Vladimir Prohara. Opremlil inž. arh. Jaroslav Černigoj. Druga izdaja. Izdala Založba Obzorja v Mariboru, 1956. Strani 436 + (IV) s.
 - LITOVŠKE PRAVLJICE. Prevodla Marija Kmetova. Ilustracije A. Lupeva. Zbirka »Zlata ptica« (zbirka najlepših pravljic in pripovedk iz svetovne književnosti). Izdala Mladinska knjiga v Ljubljani 1956. Strani 173 + (III) s.
 - FERDO CESTRIN-JOŽE HAINZ-DR. METOD MIKULI: ZGODOVINA ZA IV. razred nižjih gimnazij. Slika na naslovi strani je posnetek iz »Partizanskega taborišča« Franceta Miheliča. Urednik Stane Mihelič. Opremlil Milan Mihelič. Izdala Mladinska knjiga v Ljubljani 1956. Strani 213 + (III) s.
 - BRANKA JURČA: BRATEC IN SESTRICA. Ilustriral Cito Potokar. Cielbanova knjižnica. Izdala Mladinska knjiga v Ljubljani 1956. Strani 77 + (III) s.
 - DESANKA MAKŠIMOVIC: VETROVA USPAVANKA. Prevodel Ivan Minatti. Ilustriral Marija Vogelnik. Cielbanova knjižnica. Izdala Mladinska knjiga v Ljubljani 1956. Strani 59 + (IV) s.
 - PRAKTICNI NASVETI ZA DOM. Gospodinjstva. Izredna knjiga Federacije družbe za leto 1957. Uredila Andreja Grum. Izdal Glavni odbor Prešernove družbe. Ljubljana 1956. Strani 143, 6 s.
 - NASA SODOBNOST. Leto IV, št. 12. MLADI SVET. Poljudnoznanstvena revija za izvenšolsko vzgojo. Leto 1956, VI. številka, št. 10. Izdaja Zveza prijateljev mladine Slovenije in Pedagoško društvo LRS.
 - GRILICA. Revija za mladinsko zborovsko glasbo. Izdaja in zalaga Društvo glasbenih pedagogov Slovenije v Ljubljani. Leto II (1956-57). Štev. 5.
 - NASA VAS. List slovenskega kmetijskega združenstva. Leto V, št. 22 (november 1956). Izdaja Založba Kmečka knjiga v Ljubljani.

OB DVESTOLETNICI ROJSTVA PRVEGA SLOVENSKEGA DRAMATIKA LINHARTOVA RADOVLJICA

A. T. Linhart

vezale s tankimi, včasih komaj zaznavnimi nitmi spominov na daljno preteklost, v katerih je morda drobec ponosa in kaplja samozavesti, nekaj, kar je skupno vsem, kar ljudi družijo in jih povezuje v celoto.

Radovljica je mesto — ker je nekako le preveliko, da bi jo imenovali vas. V bistvu pa še vedno majhen center, kjer se še ni moglo dodobra razmahniti kulturno življenje, kjer še ni močne kulturne sredine, center, kjer ogromna večina ljudi še vedno lahko izhaja samo s filmom in radiom. »Tako je tudi drugod.« Da, zato se mi zdi to razmišljanje tudi vredno razmišljanja. To je tista raven ogromne večine naših ljudi, ki so toliko kulturni, da lahko slede tempu sodobne civilizacije, ki si znajo izbrati in najti zabavo in razvedrilo, ki se ob trenutku znajo tudi dvigniti nad same sebe, a ki vendarle rajši sede, kot da bi hodili. To smo mi, brez spominov na preteklost in brez misli na jutrišnji dan, z dušo in telesom zasidrani v današnjem dnevu. In s takim človekom, s tako podobo nas samih, je treba računati, kadar se lote-

POPRAVEK
V zveščanju številki se je v članek »Zaključila slovenski v Radovljici« vnesla neželjena tiskarska pomota. Pri nastavljanju gostov iz Ljubljane v prvem odstavku bi se moral stavek glasil: »Slovensko akademijo znanosti in umetnosti je zastopal njen generalni sekretar dr. Milko Kos, Drustvo slovenskih književnikov dr. Bratko Kreft ...«

Proslave ob 200-letnici Linhartovega rojstva so za nekaj dni spet povezale to razprošeno gručo velikih in malih otrok, po-

toliko ljudi meni, da se »izplača« ogledati; spominska svečanost pred rojstno hišo Linhartove dramatike in zgodovinarja pa nekaj, kar je sicer zelo lepo in prav, a gre lahko tudi mimo radovljiškega človeka. Kako različna bi bila sodba o »kulturnosti« povprečne-

vamo česar koli. Ne vem, če so o tem razmišljali prosvetni delavci v Radovljici: imel pa sem občutek, da se tega v polni meri zavedajo, zato ne vržejo puške v koruzo, če si na primer ogleda dramsko predstavo njihovega prosvetnega društva petkrat ali pa tudi desetkrat manj ljudi kot predstavo povprečnega filma. »V redu«, so si rekli, »ljudje radi hodijo v kino, pa izkoristimo še film v kulturne namene.« Ustanovljena je bila komisija, ki naj pomaga upravi kinopodjetja pri izbiri filmov, da bi gledali res najboljše, kar nastaja pri nas in kar prihaja k nam od zunaj. Kljub temu pa se prosvetni delavci še vedno trudijo za dramsko skupino, v okviru društva ustanavljajo nove odseke: v dneh Linhartovih proslav je domače društvo uprizorilo »Zupanovo Micko« in priredilo skupaj z DPD »Svoboda« Lesce vokalno-instrumentalni koncert. Človek se ne hote, čisto na tihem vpraša: ali ima smisel toliko delati in se truditi, če si na primer neko igro ogleda komaj nekaj sto ljudi? Prosvetni delavci v Radovljici odgovarjajo posredno: »Mladinske igre so zelo obiskane, otroci in mladina zelo radi prihajajo.« V gospodarstvu je kaj lahko potegniti črto in izračunati: izplača se, ne izplača se. Ko je Radovljican A. T. Linhart pred nekako 170 leti položil temelje slovenski dramatiki, ni razmišljal, bil je prepričan, da se »izplača«. C. Zlobec

SPORT IN TELESNA VZGOJA

Ločeni od domovine

Madžarska tragedija v Melbourne — Precej madžarskih športnikov se ne vrača domov, mnogi pa se še niso odločili

Melbourne zapuščajo športniki, ki so se 15 dni borili na olimpijskih borščih. Vsak dan, od jutra do večera vzletajo letala proti Aziji, Evropi, Afriki in Ameriki. Športniki se prisrčno poslavljajo od meščanov Melbourne, zlasti tisti, ki so njihovega rodu. Slovo je vedno prej muno kot prijetno, toda tako pretresljivo, kot je bilo slovo prve skupine madžarskih športnikov, letališče v Melbourne še ni doživelo. Francosko letalo je bilo v nedeljo zvečer pripravljeno, da sprejme 91 madžarskih športnikov, ostalih 84 pa naj bi odpotovalo v domovino te dni. Na letališču se je zbralo okoli tisoč madžarskih izseljencev, ki žive v Melbourne, kakor tudi skupina madžarskih športnikov, ki so izjavili, da se ne bodo vrnili v domovino. Ko so madžarski športniki začeli stopati v letalo — devet mest je ostalo praznih — so prisotni vsi v solzah zapeli madžarsko himno. Niso jih skušali zadržati, čeprav je težka vrnitev v domovino, kjer vlada negotovost, kajti tam so njihovi svoji, njihove žene in otroci. Do zdaj v zgodovini olimpijskih iger še ni bilo primera, da bi se tiani neke športne delegacije,

ki je osvojila 9 zlatih, 16 srebrnih in 7 bronastih medalj, tako težko vračali v domovino ali pa sploh ne. Nekateri voditelji madžarske ekipe so storili vse, da bi se celotna madžarska delegacija vrnila domov. Toda po zadnjih poročilih iz Melbourne se 49 madžarskih športnikov od skupno 175 ne bo vrnilo v domovino. Verjetno pa bo to število še precej višje.

Šef madžarske delegacije, minister za šport Hegyi je oprezno izjavil že pred odhodom, da bo okrog 300 tekmovalcev in funkcionarjev odšlo na daljše turneje po drugih državah.

Melbournski tisk pa predvideva, da se tudi od tistih 82 tekmovalcev, ki so v nedeljo zvečer odpotovali iz Melbourne, polovica ne bo vrnila v domovino, in da se bodo športniki dokončno odločili v Milanu ali Parizu, na zadnjih etapah letenja.

Nekateri listi celo opozarjajo na možnost, da bi sovjetska ali madžarska letala prisilila letala z madžarskimi športniki k pristanku na madžarskih tleh namesto na pariškem letališču.

Nekateri atleti so se odločili, da bodo za nedoločen čas ostali v Avstraliji, drugi pa so se odločili za daljše turneje, da bi se med tem časom razčistil položaj na Madžarskem. Tako bo na primer ostal v Avstraliji Laszlo Tabori (četrti na 1500 m), njegov trener igloi ter svetovna prvakinja v sabljanju Lidija Domelci. Igloi bo odpotoval verjetno v ZDA skupaj z dvema plavalkama. V ZDA bo odpotovalo tudi šest veteropolistov, in sicer Dintjan, Jeney, Karpaty, Zabor, Bolvary in Maier,

ki so povabljeni na daljšo turnejo po ZDA, kjer bi igrali v korist madžarskih beguncev. V Brazilijo je povabljen tekač na 10.000 m Kovacs, toda on je vabilo odklonil, češ da se želi vrniti k svoji družini.

Ze trikratni zmagovalac v boks, na olimpijskih igrah namreč, Laszlo Papp, je dobil iz Budimpešte pismo, v katerem je bilo napisano: »Ne vračaj se domov!« Podpisana je bila Pappova žena.

»Moja žena ne bi nikdar kaj takega napisala,« je izjavil Papp. »To je najbolj običajen falsifikat...«

Radio Melbourne je med drugim sporočil, da je namestnik vodje madžarske delegacije Laszlo Nadori izginil iz olimpijske vasi en dan pred vrnitvijo prve skupine v domovino.

ISKRE OLIMPIJSKE BAKLE NEVARNA ČAST

Nositi olimpijsko baklo ni samo velika čast, ampak tudi težavna in včasih nevarna naloga. To bi lahko najbolje povedal avstralski tekač Ron Clarke, ki je pretekel z baklo zadnji del njene poti in prigljal ogenj na velikem olimpijskem stadionu, ko so bile svečano odprte XVI olimpijske igre v Melbourne.

Kot je znano, so si Avstralsci dolgo bellili glavo, preden so našli tekača, ki bi bil vreden velike časti nositi baklo. Izbrali so med skifistom Woo-

Brzozavke

• ZÜRICH, 10. dec. — Mladinska nogometna reprezentanca Madžarske je premagala reprezentanco vzhodne Švice s 5:1 (1:0).

• LUVIER, 10. dec. — 16-letna nizozemska plavalka Marykook je dosegla nov evropski rekord na 200 m butterfly z rezultatom 2:47.7. Prejšnji rekord je imela od letošnjega novembra Nemka 2:48,8.

• BEOGRAD, 10. dec. — Šahovska zveza Jugoslavije je prejela od madžarske šahovske organizacije dopis, v katerem jo le-ta vabi k organizaciji reprezentančnega dvoboja Jugoslavija — Madžarska. Brečanje naj bi bilo v Jugoslaviji. O predlogu bo razpravljala sekretariat SZJ.

• BEOGRAD, 10. dec. — Košarkarice Rdeče zvezde so odpotovale v Prago, kjer se bodo udeležile velikega mednarodnega turnirja. Razen Rdeče zvezde in dveh ekip iz CSR bo na tem tekmovanju sodeloval tudi prvak Bolgarije, Francije in Poljske, morda pa tudi SZ.

Landy presenetil športni svet z nenavadno velikodušnim dejanjem. Med tekmo se je namreč ustavil, da bi pomagal vstati tekaču, ki je v gneči padel. To ga je stalo prvo mesto. Tekoč, ki ga je Landy pobral, je bil Clarke.

Clarkov nastop kot nosilca olimpijske bakle so prireditelji zavili v seno skrivnosti. Niti Clarkovi starši niso vedeli, da bo njihov sin deležen te velike časti. Priporočujoče tudi, da je Clarkova zaročenka omedlela, ko je videla na televizorskem platnu teči svojega zaročenca z baklo pred 100.000 gledalci na »Cricket Ground«.

Zlobneži sicer trdijo, da je omedlela od jeze, ker ni Ron niti njej izdal skrivnosti in ne od razburjenja. Mnogi pa je videla le v belo oblečene tekača, ne pa vseh podrobnosti, ki so spremljale srečnega Clarka med tekmo častnega kroga. Lahko so jih še slutili po nenavadno krčevitem teku ali pa po fotografijah z otvoritve. Potrdilo teh sumničeni pa je bilo moč dobiti po telefonu iz ambulante ST. John. Kamor se je Clarke takoj po teku zatekel. Zaradi isker, ki so padale z bakle, je bil tako opečen po obrazu, ramenih in rokah, da so mu odredili zdravniški teden dni postelje in zavojev.

Čast je treba torej včasih tudi drago plačati.

DRŽAVNO PRVENSTVO V NAMIZNEM TENISU

Brez Dolinarja in Vogrinca

Ze enajstič se bodo najboljši jugoslovanski namiznotenški igralci zbrali v borbi za prvenstvo državnega prvaka. Letošnje prvenstvo bo od 14. do 16. decembra v Subotici.

Med prijavljenimi pa ni Vogrinca in Dolinarja. Videti je, da naš namizni tenis ne bo mogel več računati na ta dva izkušena igralca, ker sta preobremenjena v službi. Od starih asov je v odsotnosti Dolinarja in Vogrinca ostal le še Harangozo, da se zoperstavi mladih in poskusi ubraniti naslov državnega prvaka. V seniorski konkurenci so za nosilca skupin določeni naslednji igralci: Harangozo, Gabrič, Grulič, Barlovič, Petrovič, Marković I, Hamerlic, Marković II in Uzorinac. V ženski skupini pa so nosilke skupin: Cović, Nikolić, Vrtić, Mihajlovič, Urek, Trampuž, Palurevič, Pogačar, Sekelj in Pluot.

TENIS

Plečević in Panajotović kaznovana

Disciplinski odbor Teniške zveze Jugoslavije je kaznoval s šestmesečno prepovedjo igranja letošnjega državnega prvaka Plečevića in Panajotovića.

Disciplinski postopek proti tema dvema igralcema se je začel že 25. septembra, med tem časom pa bi moral biti turnir najboljših desetorice jugoslovanskih igralcev v Sarajevu. Toda oba igralca sta odpravljala udeležbo. Plečević je dejal, da je bolan. Panajotović pa, da je zaposlen s pripravami za pot v ZDA in z izpiti na fakulteti.

Disciplinski odbor pa je ugotovil, da ti dve opravili nista uместni in je omenjena igralca precej ostro kaznoval. Plečević in Panajotović bosta lahko spet igrala 25. marca 1957. Videti je, da te disciplinski razbor preveč zavlekel ta postopek, razen tega pa kazni izrečene izven sezone, razen moralne plati, nimajo vrednosti, kajti do marca praktično ne bo ne turnirja ne tekmovanj.

TEDEN PLANINSTVA V KRANJU

Velike prireditve

Kranjsko planinsko društvo je bilo letos dokaj marljivo. Najpomembnejši je začetek gradnje planinskega doma na Kalasu pod Storžičem. Društvo je organiziralo rekordno število skupinskih izletov v Kamniške in Julijske alpe, več članov se je udeležilo tudi izleta v Prokletije. Člani alpinističnega odseka so preplezali in prehodili vrsto naših gora, ena odprava pa se je povzpela na Grossglockner. Imeli so več predavanj o gorski reševalni službi, o tehnični plezanju itd. Po aktivnosti in številu članstva (1350 članov) se društvo uvršča med najaktivnejše v Sloveniji.

Ob zaključku letošnjega leta, od 16. do 23. decembra, bo društvo organiziralo Planinski teden. V tem času bo

vrsta prireditev v Kranju in okolici. Društvo je že pred dnevi razpisalo natečaj po osnovnih šolah in gimnazijah za najboljše izdelane planinske slike in njihove spise o planinstvu. Učenci teh šol že marljivo tekmujejo, posebno tričlanska komisija pa bo še pred začetkom planinskega tedna ocenila in nagradila šest najboljših slik in šest spisov. Šest nagrad bodo prejeli učenci osnovnih šol, šest pa gimnazijci. Nagradne slike bodo prikazane na razstavi v Prešernovem muzeju, društvo bo razstavilo planinske slike, reliefne planinskih postojank, razne planinske motive, brosure, literaturo itd. Razstava bo odprta ves teden. Najboljši spis bo objavljen. Ves teden bodo v Kranju izložbena okna nekaterih trgovin opremljena s planinskimi slikami, brosurami, potrebščinami in rekviziti, ki jih uporabljajo planinci. Ves teden bodo pri vseh kinopredstajah predvajali planinske filme.

V petek popoldne in dopoldne bo imel znani alpinist Marjan Keršič-Belac v zgornji dvorani sindikalnega doma predavanje s jesseske in zimске barve v gorah s prikazovanjem barvnih diapozitivov.

Ob zaključku Planinskega tedna, t. j. v nedeljo 23. septembra, bo množičen izlet v Tamar. R. Čarman

MLADINEC IN PIONIRJI N. K. ODREDA

Zadetek rednih treningov je dne 11. decembra t. l. ob 19. uri v telovadnici X. gimnazije v Mostah, Zaloška cesta. Za vse registrirane igralce trening obvezen, vsi ostali mladinci in pionirji vabljeni. — Nogometni klub »Odrde«.

Tako so se odločili za Rona Clarka. Ko so zvočniki dve uri pred začetkom otvoritve to objavili, je zavladala med tujimi novinarji majhna panika. Ničče ni vedel, kdo je to. Ker jih je bilo sram to priznati, so se vsi sprva delali, kot da je Clarke njihov star znanec. Ko pa si tako niso dosti pomagali, so vendarle nekoliko pogumneje tvegali svoj novinarski ugled in nedolžno vprašali: »Kaj pa dela ta Clarke?«

Odgovor jih je precej začudil. Clarke je najmlajši avstralski srednje-proglaš človek 4:06,8 v teku na 1 miljo. Zanimivo je, da sploh ni nastopil na olimpijskih igrah. Druga zanimivost je, da dolgoje idol avstralskih športnikov nekaj svoje priljubljenosti temu mlademu tekaču. Na enem izmed zadnjih tekmovanj pred igrami je

Danes sveže morske ribe!

PATRICK QUINTIN

ISČEM

SAMEGA SEBE

Naenkrat sem prav povzel, kaj bi mogla biti. Besede so prišle kar same od sebe.

— Gostilničarka. Nedvomno gostilničarka v neki anglosaški krčmi.

Za hip je bila zmedena, to sem videl. Potem pa se je njen obraz razlezel v širok nasmeh.

— Dragi, to je najprikupnejša stvar, kar si jih mogel povedati.

— Nekaj nedoločnega, sanjavega ji je omedlilo oči. — Za gostilniško mizo stojim v stari krčmi in vino točim lovcem, ki prihajajo mimo. Eden se mi celo laska. Izkaže se, da je prav Karel III., ki je skrivaj potoval tod. V dar mi je dal hišo v Tomidiji.

Misli so se mi zmedle kakor še nikoli prej.

Ona pa je nadaljevala:

— Pohujšala sem vse mesto. Razkošne halje imam in obleke, konje in viteze, in mladi dvorjani pijejo šampanjec iz mojih svilenih šolenčkov. In kralj zahaja pogosto k meni v goste. — Zmajala je z glavo in se žalostna vrnila v zadnji čas: — Ne, mali moj, nisem krčmarica.

— A kaj ste potem? — sem vprašal in se napanjal, da bi razpletel vso to zmešnjavo besed.

— Hudo je s teboj, dragi. Upam, da bo doktorju Kraftu uspelo kaj doseči. Po vsem, kar se je zgodilo, bi ti vendar ne moralo biti tako težko spoznati svojo mater.

— Mojo mater?

— Seveda. Kaj drugega bi mogla biti? — Videti je bila hudo užalostena. — Bila sem ti dobra mati. Dovolil, da ti to povem. Spet sem poskusil urediti svoje misli.

To, da okrevam in da sem bil šele na pol pri zavesti, je bil vzrok, da nisem imel moči, da mi je telo domala otrpnilo.

Neka neznanca ženska rdečih las mi je pravila, da je moja mati, a mater človek pri priči prepozna, tudi če mu je ljudje ne imenujejo. Na misel so mi prišle trde besede: To je nesmisel. Vi moja mati? Kakšna neumnost. Toda ko sem jih hotel izgovoriti, so izgubile, kakor odteče voda izmed razširjenih prstov. Spet sem se počutil slabega in glava me je strašno zbolela.

Ta ženska se je razglasila za mojo mater. Tega mi ni bilo moč razumeti. Toda če ni bila moja mati, kdo je potem bila?

— Moja mati je... — sem začel in obmolnil.

Niti pojma nisem imel, kdo bi mogla biti moja mati. Ta misel je bila tako žalostna, da sem glasno dejal:

— Ne vem, ne vem, kdo je moja mati.

Ženska, ki se je bila zazrla v cvetlice, je odvrnila pogled od njih in se obrnila k meni:

— Dragi, ne zapletaj stvari. Zdravim te. Zdelo se mi je, da bo boljše, če te neguje lastna mati, kakor pa kateri od tistih naškrobljenih, v bombaž zavitih hlodov, ki jim pravijo bolničarke. Seveda

POZIV na sklepanje pogodb

OD 1. DO 25. DECEMBRA 1956 SKLEPAMO POGODBE ZA NASLEDNJE IZDELKE IN USLUGE

- 1. izdelke stavbnega mizarstva in ključavnice čarstva**
v vseh oblikah, dimenzijah in količinah
- 2. ključavnice in okovje**
vseh vrst in dimenzij (vsadne, pritrdilne, kamionske, avtobusne, tramvajske, vagonске in vse ostale po naročilu)
- 3. vse vrste čepov in robnikov**
za vse vrste sodov
- 4. vse vrste uslug v strojnih delavnicah**
(na rezkalnih strojih, različnih, serijskih in univerzalnih, stiskalnicah z različnimi možnostmi delovnega pritiska, brusilnih strojih za ravno in okroglo brušenje itd.)
- 5. elektro-obrat**
izdeluje različne inštalacije, napravi projekte, popravlja vse vrste elektromotorjev in generatorjev ter drugo

Izkoristite naše usluge, ker so kvalitetne, cene pa ugodne. Izvolite se obrniti na nas z Vašimi vprašanji, na katere pošiljamo brezobvezne ponudbe.

Imamo višek različnih osnovnih sredstev, kakor tudi raznega materala, ter izvolite zahtevati naše seznamе.

Vse informacije daje prodajni oddelek, telefon 438, 372, interno 7.

»Slavonski Partizan«

Slavonski Brod

4147

Sindikalna podružnica Okrajnega ljudskega odbora v Koprju javlja žalostno vest, da je nenadoma preminila

MILICA JUG

uslužbenka Katastrskega urada OLO Koper

Ohranili jo bomo v dobrem spominu

Koper, 10. decembra 1956

SINDIKALNA PODRUŽNICA OKRAJNEGA LJUDSKEGA ODBORA KOPER

Nenadoma nas je zapustila

MILICA JUG

uslužbenka Katastrskega urada OLO Koper

Pogreb pokojnice bo v sredo 12. decembra 1956 ob 15. uri v Skočjanu pri Koprju

Ohranili jo bomo v dobrem spominu

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR, KOPER

ne veljam dosti. Hodila sem v tečaj za sestre Rdečega križa, ko je bila vojna. A to je tudi vse. In kadar nastanejo čudni pojavi in se pokažejo nevarna znamenja, pokličem strokovnjaka. — Nasmehnila se je in nadaljevala: — Nemara ti to ne ugaja, a ne, dragi, nisem vedel, kaj bi mi utegnalo ugajati ali pa ne. Mehki prsti ženske so se zapletli med moje.

— Povej mi, dragi, česa se spominjaš?

— Bolnišnice, čisto bele.

— Ne, ne govorim o tem, na tvoje življenje mislim, na tisto prejšnje.

Okrenila se je in mi pokazala posteljo, ki je bila enaka moji, ter me vprašala:

— Kdo spi ondi?

— Ne vem.

— Kdo je Selena?

Opaziti je morala praznoto mojih oči in ni počakala na odgovor.

— In ti, kako se kličeš?

— Kličem se, — sem začel. A tedaj sem se popolnoma zmedel. Odkar sem se ovedel, si tega vprašanja še nisem zastavil. Po svojem imenu nikoli nihče ne vprašuje. Vedel sem, da sem to jaz. Vedel sem, da je moja oseba nedvomna. Toda kako se imenujem? Ozrl sem se v žensko, kakor da bi mi mogla že njena prisotnost, njena obilna pojava pomagati iz moje negotovosti.

— Tudi tega se ne spomniš?

Omajal sem z glavo.

— Čudno. Kadar se poskusim spomniti, je vse prazno, popolnoma prazno.

DNEVNE NOVICE

GLEDALISCA

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

DRAMA
Torek, 11. decembra ob 20: Cankar: »Pohujšanje v dolini Sentiljorjanski«. Predstava v počastitev Cankarjevega spominskega dneva. Abonma T. (Jacinta — D. Počkajeva)

Sreda, 12. decembra ob 20: Shakespeara: »Henrik IV.« (II. del.) Abonma A. (Falstaff — Pavle Kovič.)

OPERA

Torek, 11. decembra ob 19.30: Smetana: »Prodana nevesta«. Zaključena dijaška predstava za LMS. — V prodaji so danes vstopnice pri operni biagajni po dijaških cenah za lože, ložne sedeže in dijaška stolišča.

Sreda, 12. decembra ob 19.30: Rossini: »Seviljski brivci«. Abonma K.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaža
Sreda, 12. decembra ob 20: M. Gorki: »Malomeščani«. Premiera. Izven. Cetrtak, 13. decembra ob 20.30: Remec: »Magda«. Abonma GSS. Vstopnice so tudi v prodaji.

Petek, 14. decembra ob 20: M. Gorki: »Malomeščani«. Abonma LMS I. Jutri ob 20 bo v Mestnem gledališču peta premiera v letošnji sezoni, drama Maksima Gorkoga »Malomeščani«. Delo je režiral Igor Pretmar. Igrajo: France Presetnik, Pugljeva, Miklavc, Hahnova, Janez Presetnik, Kopač, Svetelova, Zupančičeva, Albreht, Juvanovca, Bojčeva, Bučarjeva, Bežljaj. Sceno je izdelal Milan Butina, kostumer pa je Mija Jarčeva.

SENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE

Ljubljana, Mestni dom
Sreda, 12. decembra: Zaprti.
Petek, 14. decembra ob 18: Jurčić: »Sosedov sin«. Ljudska igra. Zaključena predstava.

Prodaja vstopnic v Mestnem domu, rezerviranje telefon 32-880.

MESTNO LUTKOVNO GLEDALIŠČE

Marionete
Levstikov (Sentjakovski) trg 3
Cetrtek, 13. decembra ob 17: Milčinski: »Zvezdica Zaspanka«.
Sobota, 15. decembra ob 17: Malik: »Zogica Marogica«; ob 20.30: Bevk: »Lenuh Poležu«. Za odrasle.

Nedelja, 16. decembra ob 11: Bevk: »Lenuh Poležu«; ob 15: Bevk: »Lenuh Poležu«.

Ročne lutke

Resljeva cesta 28
Sreda, 12. decembra ob 16: Papler: »Hudobni graščak«. Zaključena predstava za osnovno šolo Zgornja Siska.

Nedelja, 16. decembra ob 17: Papler: »Hudobni graščak«.

Prodaja vstopnic za vse predstave od srede dalje (razen nedelje) od 10 do 12 v Upravi, Resljeva cesta št. 28, telefon 32-920 in pol ure pred vsako predstavo (tudi ob nedeljah) pri gledaliških biagajnah.

Društva prijateljev mladine, množične organizacije in upraviteljstva osnovnih šol na področju Okrajnega ljudskega odbora Ljubljana obveščamo, da bo Mestno lutkovno gledališče Ljubljana v času Novoletne jelke od 20. do vključno 30. decembra gostovalo z ročnimi lutkami po deželi. Prijave za gostovanje sprejemamo do 12. decembra. Informacije dobite v Upravi gledališča, Resljeva cesta 28, telefon 32-920.

VESTI IZ KRANJA

PRESERNOVO GLEDALIŠČE

Torek, 11. decembra ob 18: Sofoklej: »Kralj Edip«. Zaključena predstava za tovarno »Iskra«, Kranj.
Cetrtek, 13. decembra ob 18: Delderfeld: »Visok je zid«. Zaključena predstava za gimnazijo in strok. šole; ob 20: Delderfeld: »Visok je zid«. Izven. Gostovanje v Skotji Lokl.
Nedelja, 16. decembra ob 18: Delderfeld: »Visok je zid«. Izven in za po-deželje.

KINO

»STORZIC«: Jugoslovanski film: »Osumljen«. Predstava ob 16, 18 in 20. Danes zadnjikrat.
»TRIGLAV«: Primskovo: Sovjetski barvni film: »Mati«. Predstava ob 19.

Z BLEDA

KINO
Ameriški film: »Provinciálka« (»Dekle z dežele«). Predstava ob 20. — V glavni vlogi Bing Crosby, Grace Kelly in William Holden.

Z JESENIC IN OKOLICE

Zdravniško dežurno službo na Jesenicah ima dr. Milan Ceh, Cesta maršala Tita.

CELJSKE VESTI

CELJSKO GLEDALIŠČE

Torek, 11. decembra ob 20: Lutovski: »Dežurna služba«. Gostovanje v Kostanjevici.
Cetrtek, 13. decembra ob 19.30: Nash: »Vremenski«. Gostovanje v Vojniku.
Petek, 14. decembra ob 20: Lutovski: »Dežurna služba«. Gostovanje v Laškem.
Sobota, 15. decembra ob 15: Golia: »Uboga Ančka«. Zaključena predstava za I. osnovno šolo.

KINO

»UNION«: Ameriški barvni film: »Dvorsko okno«. — Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Grace Kelly in James Stewart.
»METROPOL«: Ameriški barvni film: »Fant iz Oklahome«. Predstavi ob 18 in 20. V glavni vlogi Will Rogers in Nancy Olson.

VESTI IZ TRBOVELJ

KINO
»SVOBODA-TRBOVLJE II.«: Zaprti.
»DELAVSKI DOM«: Amer. barvni film: »Nocoj bomo peli«.

RADIO LJUBLJANA

Sporod' za torek, 11. decembra
Poročila ob: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00 in 22.55.
5.00-7.00 Dobro jutro, dragi poslušalci! (pester glasbeni sporod) — 6.30 do 6.40 Reklame in obvestila — 7.10 Zabavni zvoki — vmes ob 7.20-7.25 Naš jedilnik — 8.00 — Operetne melodije — 8.30 Radijski roman: Branko Copić: Doživljaji Nikoletine Bursaca, VI — 8.50 Igra Kmečka godba — 9.15 Jakob Gradšar: Slike iz Levstikovega življenja — 9.45 Dopoldanski koncert — 10.30 Jezikovni pogovori (ponovitev) — 10.45 Melodije za razvedrilo — 11.15 Za dom in žene — 11.30 Virtuozne skladbe za razne instrumente — 12.00 Priredbe Oskarja Deva in Milka Skoberneta — 12.30 Kmečka univerza — ing. Jože Sparling: Kompostiranje hlevskega gnoja — 12.40 Aram Hačaturjan: Maskerada, suita — 13.15 Zabavna glasba — 13.30 Pester sporod opernih melodij — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Zeleni ste — poslušajte! — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.40 Tečaj francoskega jezika — 4. lekcija 15.55 Tečaj angleškega jezika — 32. lekcija — 16.10 Popoldanski simfonični koncert — 17.10 Zabavna in pesna glasba na tekočem traku — 18.00 Sportni tednik — 18.30 iz slovenske solistične glasbe — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame — 20.00 Domače aktualnosti — 20.10 Skladbe Roberta Schumanna in Johanna Brahmsa — 20.30 Radijska igra — »Anton T. Linhart: »Veseli dan ali Matiček se ženi« — 21.20 Glasbena medigra — 21.30 Igrajo veliki zabavni orkestri — 22.15 Janez Matičič: Godalni kvartet v C-duru — 22.15-23.00 UKV program: Povalbilo na ples — 23.00-24.00 Oddaja za tujino — na valu 327,1 m (prenos iz Zagreba).

MARIBORSKE VESTI

DEŽURNA LEKARNA
Torek dne 11. decembra: lekarna »Studenci«, Gorkova ulica 18.
Sreda, dne 12. decembra: lekarna »Center«, Gosposka ulica 12.

KINO

»PARTIZAN«: Ameriški barvni film: »Gola džungla«.
»UDARNIK«: Ital. film: »Kruh, ljubezen in fantazija«.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE

Torek, 11. decembra ob 19.30: Giordano: »André Chenier«. Red A.
Sreda, 12. decembra ob 19.30: Puccini: »La Boheme«. Red Sreda.
Nekaj sedežev in stolišče v prodaji.

IZ PTUJA

»MESTNI KINO«: Ameriški film: »Visoka Barbare«. V glavni vlogi June Allyson in Van Johnson.

IZ MURSKÉ SOBOTE

KINO
»PARK«: Ameriški film: »Čudežni otrok«. V glavni vlogi June Allyson in Van Johnson.

IZ ŽALCA

KINO
Češki film: »Divja Barbara«. Predstava ob 19.30.

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »UNION«

Italijanski film

Kruh, ljubezen in ljubosumje

II. del. Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. V glavni vlogi Gina Lollobrigida in Vittorio de Sica. Prodaja vstopnic od 9.30-11 ter od 14 dalje.

KINO »VIČ«

Ameriški film

Tarzan brani džunglo

V glavni vlogi Gordan Scott in Vera Miles. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. Prodaja vstopnic od 9.30-11 in od 14.

KINO »TRIGLAV«

Nemški film

»FANFARE LJUBEZNI«

Tednik. V glavni vlogi Inge Egger, Grethe Weiser, Oskar Sima. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 15 dalje.

KINO »KOMUNA«

Ital. barvni film: »Carosello Napoletano«. — Tednik: Filmske novice. Predstave ob 16, 18, 30 in 21.

KINO »SISKA«

Ameriški barvni film

»Noro početje«

V glavni vlogi Danny Kaye in Mai Zetterling. Predstave ob 16, 18 in 20. Prodaja vstopnic od 14 dalje.

ZARADI TIPIZACIJE PROIZVODNJE

prodajamo

ZA NAS NEPOTREBNA OSNOVNA SREDSTVA.

- 4 vprežne pluge
- 6 izruvačev za krompir
- 3 osipalnice — okopalnice
- 3 sejalnice za žito
- 3 sejalnice za koruzo
- 1 trosilec umetnega gnoja
- 45 vozov navadnih težkih, srednjih in lahkih
- 2 osebnih sani
- 13 brzoparilnikov
- 2 kotla za žganjekuho
- 5 sodov hrastovih, velikih
- 1 škropilnico
- 1 kultivator, vprežni
- 1 samovezalko »Fela«
- 1 hidravlično stiskalnico
- 2 stiskalnici za sadje
- 1 stiskalnico za seno
- 1 trier za žito
- 3 drobilce za žito
- 1 šrotar, mlinski
- 1 robkač za koruzo
- 1 motor, bencinski
- 1 omara
- 1 sadni mlin
- 4 tehtnice
- 2 pisalna stroja

Za državna in zadržna podjetja bo licitacija od 8. do 15. decembra 1956. Po tem datumu bomo prodajali tudi privatnikom v smislu obstoječih tozadevnih zakonskih predpisov. Državna in zadržna posestva opozarjamo na možnost prepisa osnovnih sredstev.

Kmetijsko gozdarsko podjetje Kočevje

4587

VALJARNA BAKRA - SEVOJNO obvešča

potrošnike svojih izdelkov iz bakra in medenine, da bo sklepala

pogodbe za leto 1957

OD 15. DO 20. DECEMBRA 1956

in sicer po tem redu:

15. DECEMBRA 1956

1. trgovske poslovalnice na debelo
2. servisi
3. investicijska podjetja
4. elektrogospodarstvo

16. DECEMBRA 1956

1. tekstilna industrija
2. elektroindustrija

17. DECEMBRA 1956

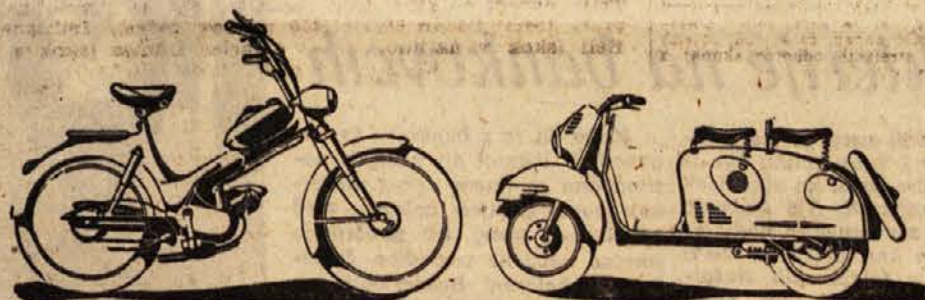
1. ladjedelniška industrija
2. PTT promet

18., 19. IN 20. DECEMBRA 1956

1. predelovalna industrija
2. ostali

Opozarjamo, da ne bomo sklepali pogodb za količine manjše od 500 kg za posamezne dimenzije. 4185

ZA ENO BESEDO — 30.000 DINARJEV

SODELUJTE V NAŠEM NATEČAJU!

TOVARNA MOTORNIH KOLES

»TOMOS«

KOPER

RAZPISUJE

JAVNI NATEČAJ

ZA IZBIRO IMEN ZA SVOJE PROIZVODE, IN SICER:

1. ZA LJUDSKO VOZILO »MOPED« 50 ccm
2. ZA LJUDSKO VOZILO »SCOOTER« RL 125 ccm

POGOJI: 1. Ime za vsako vozilo mora biti kratko in naj po možnosti ne vsebuje črk »č, š, ž«, zaradi enostavne izgovarjave tudi v mednarodnem trgovskem prometu

2. Po možnosti naj ime vsebuje lastnosti ali namensko uporabo vsakega vozila

3. S podelitvijo nagrad pridobi podjetje »TOMOS« neomejeno pravico za uporabljanje predloženega imena

NAGRADE: PRVA NAGRADA ZA IME »MOPED« 50 ccm 30.000 DIN

DRUGA NAGRADA ZA IME »MOPED« 50 ccm 10.000 DIN

PRVA NAGRADA ZA IME SCOOTER RL 125 ccm 30.000 DIN

DRUGA NAGRADA ZA IME SCOOTER RL 125 ccm 10.000 DIN

Udeleženci natečaja naj pošljejo svoje predloge na naslov: TOVARNA MOTORNIH KOLES »TOMOS«, KOPER pod geslom »NATEČAJ« do 30. decembra 1956. Poštni žig na kuverti je merodajen za ugotovitev vrstnega reda dospelih predlogov. — Vsak predlog mora biti označen z geslom, v zaprtem ovitku pa posebej priložen točen naslov predlagatelja. — 3-članska komisija, ki jo imenuje uprava podjetja »TOMOS«, bo razglasila rezultate do 20. januarja 1957. — Nagrade bodo izplačane takoj po javni razglasitvi rezultatov natečaja brez odbitka. — Podjetje si pridržuje pravico odkupiti avtorske pravice za uporabljajne ostalih nenagrajenih predlogov z zneskom 5000 din.

ZELITE SE KAJ VEDETI O NAŠIH MOTORJIH, MOŽNOSTIH NAKUPA, CENI IN PODOBNEM, POTEM SE OBRNITE NA NAŠA PRODAJNA ZASTOPSTVA

SRBIJA: »Auto-Srbija«, Beograd, Bulevar JLA 61 — HRVATSKA: »Auto-centar«, Zagreb Martičeva ul. 8 — SLOVENIJA: »Slovenija-avto«, Ljubljana, Vošnjakova 10 b/1 — Prodajalna tovarne avtomobilov Maribor, Glavni trg 25 — BOSNA IN HERCEGOVINA: »Bosna-avto«, Sarajevo, Gajevo trg 4 — MAKEDONIJA: »Auto-Makedonija«, Skopje P. Pešev 8 — CRNA GORA: »Auto-Crna Gora«, Titograd, Njegoševa 38 — AP VOJVODINA: »Auto-Vojvodina«, Novi Sad, Nbrdnih heroja 20. 4619

Drobne ZANIMIVOSTI

MLADINSKI KRIMINAL V ZDA
Po statističnih podatkih je prišlo v letu 1955 devet odstotkov več mladine zaradi vlomov, tatvin in drugih kaznivih dejanj pred sodišča kakor v letu 1954. Vendar niti ta podatek ne posreduje celotne podobe mladinskega kriminala, ker številnih otrok in mladincev ne privedejo pred sodišče. Po policijskih podatkih iz 4262 mest so se aretacije mladih ljudi pod 18 leti povečale v minulem letu za 11,4% v primerjavi z letom 1954.

PARIZ V NASLOVIH KNJIŽEVNIH DEL
Po podatkih francoskega časopisa je zadnji roman pisateljice Colette »Paris moje okno 149. književno delo v francotini, ki omenja v naslovu francosko glavno mesto Pariz.

KOPALISKI KINO
V nekem manjšem ameriški mestu so pred kratkim odprli prav nenavadno kopalisko kinematograf. Obiskovalci tega edinstvenega kinematografa se ponoči, medtem ko gledajo filme, kopeljejo v obsežnem bazenu, med platnom in projekcijsko kabino.

LONDON V MEGLI
Pred dnevi je bila v Londonu tako gosta megla, da so morali za fest ur prekiniti promet. Na londonskih letališčih ni vzletelo nobeno letalo. V Londonu namejene potniške avione pa so napolnili na druga letališča. Zastale je tudi plova po Temzi. V nekaterih delih mesta so ljudje videli komaj tri metre pred seboj.

ŠTEVILKE O ATOMSKIH ŽRTVAH
Zaradi eksplozije atomskih bomb v Hirošimi in Nagasaki ima iznakažena lica nad 15.000 Japoncev. Večina teh ljudi želi opraviti te napake s plastično kirurgijo, kakor je to uspelo nekaj dekletom iz Hirošime, ki so se nedavno mudile v ZDA. V ta namen je sklenilo japonsko ministrstvo za zdravje poslati v Ameriko na specializacijo nekaj japonskih zdravnikov, ki bodo po povratku ustanovili in vodili bolnišnice za plastično kirurgijo.

ZI COLNOV SE NI VRNILO
Pred dnevi je bil na rtu St. Jacques na jugu Kočičine tako hud vihar, da se 21 colnov s 106 ribiži ni več vrnilo z odprtega morja. Vsi so utonili v oceanskih valovih.

ATOME vidimo

FIZIK Müller, ki je prvi fotografiral atome

- Fizik Müller
- je s svojim
- mikroskopom
- prvi fotografiral
- atome

Po vsem mnogem pisanju in govorjenju o atomih, elektronih in drugih malih zidkih, ki je iz njih sestavljen svet, je v preteklosti marsikdo zmajeval z glavo: Le kdo mi jamči, da je vse to res! Le kako vedo, kakšna je velikost atoma in njegova teža, kakšni sta velikost in teža elektrona in drugih delcev? Saj jih še nikoli nismo videli! Res, znanstveniki so se čisto ustavljali ob tem očitku.

Jasno je bilo, da z običajnim svetlobnim mikroskopom niti misliti ni, da bi videli atome, saj ne vidimo niti milijonkrat večjih delcev. Ko je bil izumljen elektronski mikroskop, so prvi hip upali, da se bo posrečilo prodreti prav do atomskih velikosti. Pa tudi tu so strokovnjaki naleteli na oviro: Pokazalo se je, da so

leče v elektronskem mikroskopu premalo ostre, da bi lahko razločevali še atome. Navzlic izrednim izpopolnitvam elektronskega mikroskopa v najnovejšem času, ko so dosegli že milijonske povečave, vendarle še ni bilo mogoče opazovati posameznih atomov, so pa prišli tako daleč, da so že opazili njihove večje skupke.

Nemški, sedaj v Ameriki živeči fizik E. W. Müller pa je pred kratkim objavil prve slike, ki nedvomno prikazujejo posamezne atome. Preden je Müller lahko razločil posamezne atome, si je zgradil poseben mikroskop, ki je prav malo podoben modernim elektronskim in seveda prav nič navadnim svetlobnim mikroskopom, kakršne uporabljajo v naših laboratorijih in inštitutih. Slika kaže izumitelja, ko drži v roki rekordni mikroskop, na steni za njim pa vidimo iz mavčnih kroglic sestavljen model površine kovine, ki jo je fotografiral. Pri tem pomeni vsaka kroglica po en atom.

Bralec, ki ve, kako zapleteni so že običajni svetlobni mikroskopi, ki uporabljajo steklene leče, da ne govorimo o elektronskih mikroskopih, ki delajo z elektroni namesto z vidno svetlobo, je ob pogledu na preprosto stekleno napravo prav presenečen. Se bolj pa bo, če povemo, da je novi mikroskop prepro-

stejši od vseh drugih. V bistvu sestoji namreč le iz zelo ostre konice in nasproti njej ležeče fotografske plošče. Med konico in ploščo je visoka napetost nekaj deset tisoč voltov, ki vleče pozitivno električne atome — takim atomom, ki so izgubili po en elektron in postali tako pozitivno električni, pravimo ioni — k fotografski plošči. Ko prilete na ploščo, napravijo na njej sliko površine ostre konice. Ta slika je povečana več deset milijonkrat. Pod ugodnimi pogoji je mogoče razločiti na fotografski plošči res že posamezne atome! To je izredno pomemben dokaz za sposobnost mikroskopov te vrste, razen tega pa je človek prvič zagledal atome, v katere je doslej le nekako verjel. Za izumitelja novega mikroskopa, ki se je moral ob izpopolnjevanju svojega aparata nešteto boriti z nevoščljivimi in skeptičnimi učenjaki, pa je ta uspeh tudi dokaz, da danes v resnici človeštvo ne vidi več meja svojemu napredku.

Omenimo naj še, da bo za sedaj uporabnost novega mikroskopa zelo omejena. Z njim je namreč mogoče raziskovati samo površino že omenjene ostre konice in nekaterih redkih snovi, s katerimi moremo premazati to konico. Za medicinske, biološke in mnoge druge raziskave za sedaj ne bo prikladen.

Starostni domovi za krave

V indijskem proračunu za prihodnje gospodarsko leto je določenih poldrug milijon rupij za graditev starostnih domov za krave. Čeprav je opozicija v parlamentu protestirala proti tej postavitki, je bil predlog sprejet. Za evropske pojme se sliši malce čudno, vendar je res, da so določili precejšnjo sredstva za graditev kravih starostnih domov, v katerih bodo zbirali od starosti onemogle in bolne svete krave.

Stanovanja in anketa

Zahodnonemško ministrstvo za graditev stanovanj je izvedlo anketo, ki je stala 17 milijonov mark. Ministrstvo je hotelo zbrati podatke o potrebah po novih stanovanjih. Zveza davčnih zavezancev je izračunala, da bi za teh 17 milijonov mark lahko zgradili tisoč modernih stanovanj. V Zahodni Nemčiji in v zahodnem Berlinu primanjkuje 1,9 milijona družinskih in 1,2 milijona samskih stanovanj.

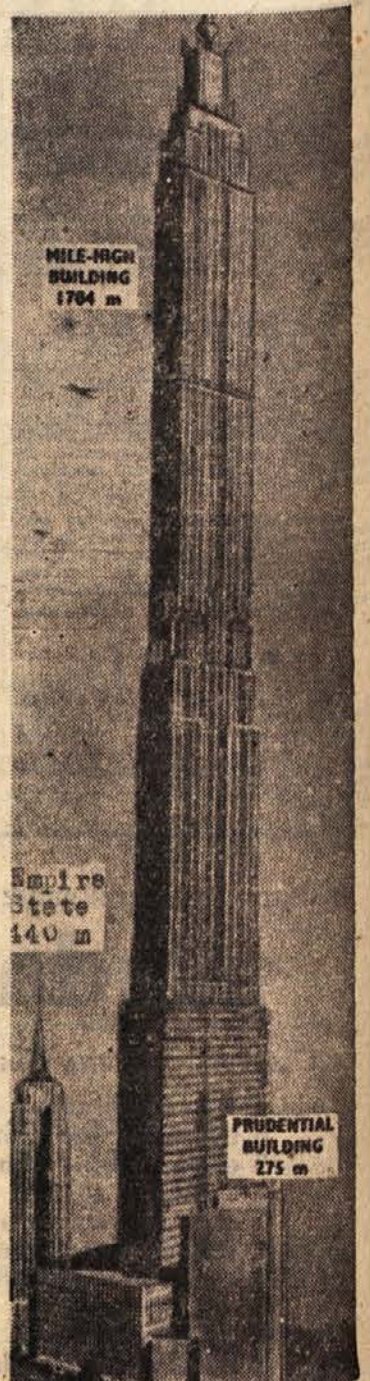
Črnci so bolj pisмени

Kdor je hotel na nedavnih ameriških predsedniških volitvah v državi Louisiana voliti, je moral dokazati, da zna prebrati in da tudi razume ameriško ustavo. Louisiana je ena izmed tistih dežel ZDA, kjer še velja rasna diskriminacija. Ta ukrep je bil v tej državi naperjen proti črncem.

Ki so jim hoteli tako preprečiti uveljavljanje državljskih pravic. Nedavne volitve pa so pokazale, da je na teh »izpitih« padlo dvanajstkrat več belih kot črnih volivcev.

Najboljši »bestsellera«

Zadnje dni junija 1956, torej pred dobrimi dvajsetimi leti, je izšel Margaret Mitchellova roman »V vrtincu«, ki je doživel doslej najvišjo naklado in v kratkem času največji trgovski uspeh, skratka svetovni rekord na knjižnem trgu. Doslej so prodali 9 milijonov izvodov te knjige, in sicer 5 milijonov v angleščini, štiri milijone izvodov pa v 30 drugih jezikih na vseh koncih sveta. Po knjigi »Gone with the wind« — to je izvirni naslov — posneti film si je ogledalo doslej okoli sto milijonov ljudi.

Natanko 510 nadstropij bi imel 1700 m visoki nebotičnik, ki je zanj pripravil načrte 86-letni arhitekt Frank Lloyd Wright. Posnetek kaže primerjavo z Empire State Buildingom v New Yorku, ki velja za najvišje nastanjeno poslopje. Wright pravi, da bi lahko stanovalo v njegovem nebotičniku 100.000 ljudi, zgradili pa bi ga v Chicagu na obali Michiganškega jezera. Po zaslugi posebne konstrukcije bi vrh tega poslopja baje manj nihal kot vrh Empire State Buildinga, na njem pa bi bila televizijska antena, ki bi omogočala oddaje na vsem področju od New Yorka do San Francisca.

Bakterije na bankovcih

V človeških ustih je na milijone bakterij, prav toliko jih je na koži, v črevesju, na sluznicah in drugih organih. Nič čudnega torej, če so znanstveniki nedavno ugotovili, da kar mrgoli bakterij na primer v telefonskih slušalkah; med njimi je tudi vrsta povzročiteljev najrazličnejših bolezni, ki se zanje prav gotovo nihče ne navdušuje.

Kako pa je z bankovci in kovanci? V listnici ali v žepih nosimo dan za dnem nekaj milijonov povzročiteljev bolezni, med njimi tudi tiste, ki povzročijo smrtno nevarne posledice, če izbruhne bolezni. Bakteriolog ve, da nosimo na bankovcih nevarne bolezenske klice, ki bi jih bilo treba zatreti s tem ali onim sredstvom. Če pogledamo rabljen bankovec pod mikroskopom, ugotovimo pravcato množico najrazličnejših mikrobov in glivic. Pod plastjo prahu, umazanije in pod mastnimi madeži najde bakteriolog na bankovcu alge in povzročitelje gnitja, glivice in druga drobna živa bitja, ki samo prežijo na ugodno priložnost, da bi se v najkrajšem času milijonsko razmnožila. Ameriško finančno ministrstvo je nekoč poskusilo z »umivanjem« bankovcev, vendar je bilo pri tem dolgotrajnem postopku precej težav. Bakteriologi predlagajo, naj v bodoče ne bi več tiskali denarja na papir, marveč na posebne umetne snovi, na katerih se bakterije ne morejo zadrževati.

Za dobro voljo

DOMANOVIC IN ZDRAVNIK

Srbskega humorista in satirika Radoja Domanovića je med boleznijo obiskal zdravnik in ga vprašal: »Ali ste imeli danes vročino?«

»Nisem, vendar so mi nekoliko zatekle noge.«

»No da, toda to me ne ozne mirja posebno,« je odvrnil zdravnik.

»Zelo rad verjamem, doktor! Tudi mene ne bi posebno ozne mirjalo, če bi vam zatekle noge,« mu je brž odgovoril Domanović.

PRAV ZATO

Nekaj let pred nastankom Beethovnevega »Fidelis«, so na Dunaju izvajali istoimensko opero manj znanega skladatelja. Tudi van Beethoven se je udeležil premiere, ko pa so vprašali, kako mu je delo ugajalo, je na kratko odgovoril:

»Tako všeč mi je, da bom moral tudi jaz komponirati »Fidelis!«

»Ne, ne, dragi gospodar, danes imam prost dan!«

DOSITEJEVE DRAGOCENOSTI

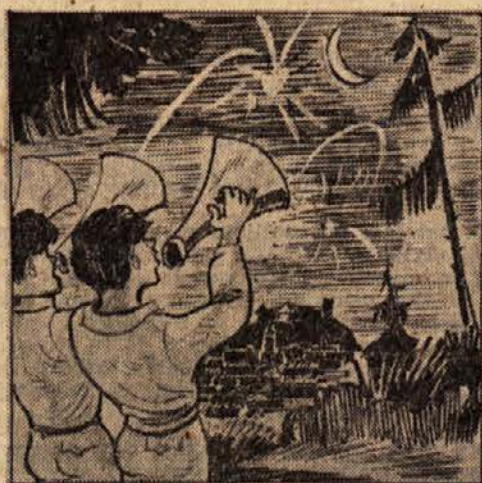
Znani srbski književnik Dositej Obradović je nekoč — ko je bil še v samostanu — odšel iz svoje celice in pozabil za seboj zakleniti vrata. Ker je sicer vselej zaklepal vrata, so samostanski bratje mislili, da skriva nekakšne dragocenosti, zato so izkoristili ugodni trenutek, pohiteli v celico in začeli premetavati vse po vrsti. Toda Dositej se je spomnil, da je pozabil zakleniti vrata, zato se je vrnil in pri tem zalotil vso samostansko družino, ki je vneto brskala po njegovih rečeh. Nekci mehkih si je brž izmislil naslednje opravilo:

»Ne boj se, oče diakon, sem smo prišli le zato, da bi ti v šali poskrili dragocenosti.«

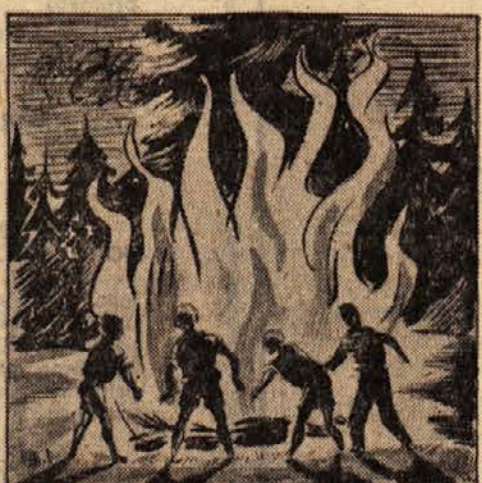
»Tega se pa res ne bojim,« je odgovoril Dositej, »moje dragocenosti so knjige, teh pa prav gotovo ne potrebujete, ker ne sejete na tej njivi!«

NEUKROČENO MESTO

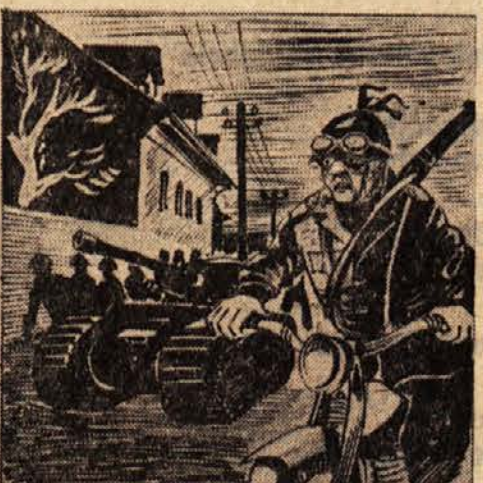
RADO KRAGELJ MILAN MAVER

115. Mračilo se je. Deset minut pred osmo je iznad Tivolija planila pod nebo raketa, se razpočila in zažarela nad neukročenim mestom, ki jo je radostno pozdravilo. To je bil znak za skupine mladincev, ki so stale pod Tivolijem, na Gradu, v Ržni dolini, v Zgornji Šiški in nad policijo na Šišenskem hribu. Dvignili so megafone k ustom in trikrat močno pozdravili Ljubljano: »Smrt fašizmu — svobodo narodu!«

116. Markova skupina je čakala v Tivoliju ob visoki smreki, ki so jo fantje že nekaj dni poprej oblagali z dračjem in oblanci, tisti večer pa še polili z bencinom. V trenutku, ko se je dvignila iz gozda raketa, je Marko zažgal smreko, ki je v hipu zagorela in kot velikanska bakla osvetljevala bližnje in daljne strehe. Od Tivolija in do Zgornje Šiške pa so po dvaset metrov vsak sebi zagoreli lampjončki.

117. Komaj je raketa planila v nebo, so se pognale na ulice skupine fašistov, vojakov in policistov z bajonetami na puškah. Stekli so proti Tivoliju in Goloveu. Na asfaltu so zahrešale gosence tankov in zahrumeli motorji kamionov. Italijani so med divjim streljanjem »prodrali« do Tivolija, pričakujoč, da vsak hip zadenejo na partizanske divizije.

Ne samo ljudje, tudi živali zdehajo, to pa pomeni, da je njihov organizem potreben počitka ali okrepčila. Naši posnetki kažejo mačko, nenavadno afriško ribo in velbloda. Znanstveniki še vedno ne vedo kaj določnejšega o tdehanju, zlasti ne poznajo njegovih posledic za organizem

Zaradi Adenauerja

Adenauerjeva krščansko-demokratska unija je že zdaj začela kampanjo za parlamentarne volitve, ki bodo prihodnje leto. Vzdož avtomobilskih cest je stranka nalepila plakate z napisi: »Vozite pazljivo da boste prihodnje leto lahko volili Adenauerjake«